THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.

Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada „Daugavas Vanagi". Business Office: 491 College St., Toronto 174, Ontario, Canada. Editor-in-Chief: KRIŠS SIDARS. Telephones: 921—7121. 465-7902. United States Editorial Offices — New York: Editor — V. IRBE, 4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466. U.S.A. Chicago: Editor — I. ŠĪMANE, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A.

WEDNSEDAY, DECEMBER 9, 1970

LATVIJA AMERIKĀ

87. N-RS. TREŠDIENA, 1970. G. 9. DECEMBRIS 20. GADS

SECOND CLASS MAILL REGISTRATION NUMBER 2249

Cena 25. centi

LATVIEŠU LAIKRAKSTS AMERIKĀ

Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās. Izdevējs — Latviešu aprūpes biedrība Kanadā „Daugavas Vanagi". Atbildīgais redaktors: KRIŠS SIDARS. Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 250, Ont., Canada; tālr. 465—7902. Birojs: 491 College Street, Toronto 174, Ont., Canada; tālr. 921—7121. Nujorkas redakcijas vadītājs: V. IRBE, 4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U. S. A. Tālrunis 994—7917. Čikagas redakcijas vadītāja: I. ŠĪMANE, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A., tālr. 774—5744. Redaktors Eiropā: V. SKULTANS, 605 Offenbach/Main, Waldstr. 28. West-Germany.

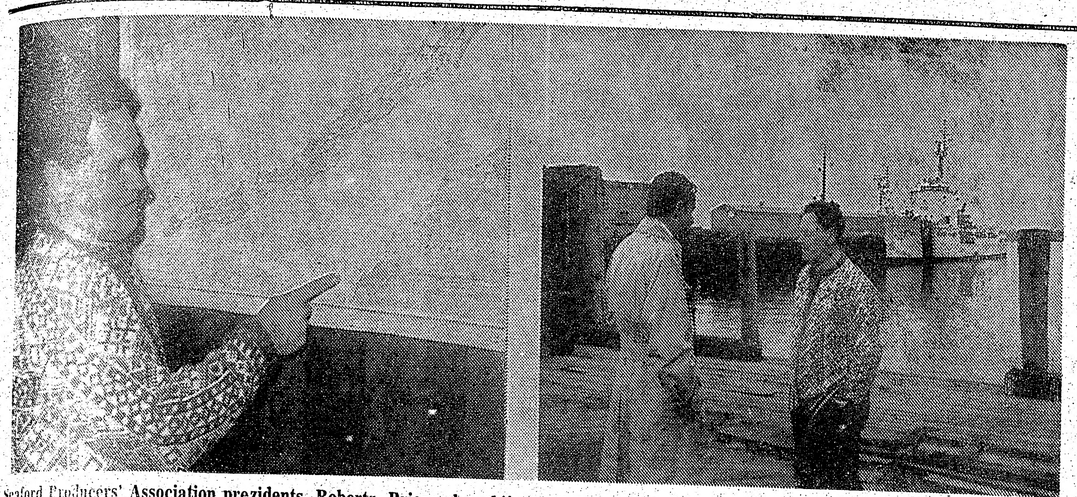

Seaford Producers' Association prezidents Roberts Brieze, kas bija aculiecinieks lietuviešu jūrnieka Simona Gruzdes izdošanai padomju kuģa „Sovietskaja Litva" komandai, rāda mūsu laikraksta līdzstrādniekam vietu ASV territoriālajos ūdeņos, vienu jūdzi no Martha's Vineyard salas, kur padomju kuģis un amerikāņu krasta sardzes kuteris „Vigilant" atradās viens otram cieši blakus. Attēlā pa labi — R. Brieze (labajā pusē) stāsta žurnālistam kā izdošana norisinājusies. Aizmugurē redzams ASV krasta sardzes kuģis, no kura nolaista glābšanas laiva ar smagi sasisto un sasaistīto lietuviešu jūrnieku, kas pārvietots uz padomju kuģa, kur sišana turpinājusies.

Foto: Dr. R. Paegle

Kas vainīgs?

ZIŅOJUMS „LATVIJAI AMERIKĀ" NO VAŠINGTONAS. IZDOTĀ LIETUVIEŠU JŪRNIEKA LIETĀ

ASV ārlietu ministrijas ārpolitisko jautājumu padomnieks V. Korsts pēc ASV protesta iesniegšanas ārlietu ministrijā lietuviešu jūrnieka izdošanas lietā Pad. savienības kuģa komandai, saņēmis šādu paskaidrojumu:

Krasta aizsardzības vadība, tiklīdz noskaidrojies, ka uz ASV krasta aizsardzības kuģa pārbēdzis lietuviešu jūrnieks, izdarījusi pieprasījumu ārlietu ministrijā. Pieprasījuma brīdī ārlietu ministrijā bijis sasniedzams vienīgi kāds zemākas kategorijas ierēdnis, kas norādījis, ka viņš ieteic būt uzmanīgiem un neizprovocēt lielāku incidentu. Šo norādījumu vietējais krasta aizsardzības komandieris sapratis kā rīkojumu izdot lietuviešu jūrnieku padomju iestādēm, tā informējot arī krasta aizsardzības kuģa komandieri.

Šāda rīcība, kas ir pilnīgi pretēja ASV deklarētajām patvēruma tiesībām, nav attaisnojama. Satiksmes ministrs Volps, kas reiz ir arī krasta aizsardzības kuģa apakšnieks pavēlnieks, nekavējoties ievedījis izmeklēšanu vainīgās personas konstatēšanai un atbilstošas akcijas ievadīšanai. Līdz izmeklēšanas rezultātu saņemšanai nekādi tālāki paskaidrojumi vēl nav pieejami.

Amerikas latviešu apvieniba un Amerikas latviešu republikāņu apvieniba iesniegušas protestus Baltajā namā, partijas centrālkomitejā, satiksmes ministram Volpam un vairākiem kongresa locekļiem, norādot, ka šis gadījums, izdodot politisku bēgli padomju varai, kas nozīmē šā jūrnieka nāvi, ir krasā pretrunā ar Ženēvas Turcijas nostāju daudz sarežģītāka gadījumā, kurā bija skaidri pierādīta padomju lidmašīnas nolaupīšana, nonāvējot stjuartesi. Turcijā tomēr atsacījās bēgļus izdot savu ricību motivēdami ar to, ka gadījumu izmeklēs un izlies. Turcijas tiesa, jo bēgšanas pamatā nav bijis krimināls nolūks, bet gan politisks motīvs, bēgļiem cenšoties iegūt brīvību.

Kaut gan ASV gadījumā lietuviešu jūrnieks klaji pārbēdzis uz amerikāņu kuģa, nesagādājot nekādus materiālus zaudējumus, ne arī apdraudot jebkuru dzīvību, pretēji starptautiski pieņemtajām normām, bēglis izdots padomju iestādēm. Gadījumu vēl smagāku padara fakts, ka izbēgušais jūrnieks smagi sists un ievainots, atrodoties uz amerikāņu kuģa. Šā kuģa komandieris, virsnieki un apkalpe nav šādu kriminālu aktu aizkavējuši. Pēdējais ierosina arī jautājumu, vai par šādu nepiedodamu rīcību nav saucams pie atbildības arī krasta aizsardzības kuģa „Vigilant" komandieris? Līdz visu faktu galīgai noskaidrošanai būtu tomēr pārsteidzīgi prasīt sodu kādai atsevišķai personai, kamēr vainīgo personu vārdi un viņu pārkāpumu apmēri vēl nav noskaidroti.

Gadījums, ka pirmo reizi ASV vēsturē kādai personai ir liegtas politiskā bēgļa tiesības, atrodoties jau ASV territorijā, sacēlis vispārēju sašutumu ne tikai nacionālitāšu organizācijās, bet arī amerikāņu laikraksti un sabiedrība prasa kongresa izmeklēšanas komisijas iecelšanu un vainīgo ierēdņu sodīšanu. Tiek prasīts arī, lai prezidents Niksons deklarē, ka ASV atzīst politisko bēgļu patvēruma tiesības, kā arī garantiju, ka šādi gadījumi vairs neatkārtosies. Jau pārāk ilgā bezmugurkaula politika no daudzu ārlietu ministrijas ierēdņu puses prasa, lai Niksona valdība beidzot uzsāk ārlietu resora tīrīšanu.

Pēc pēdējām ziņām prezidents Niksons nosodījis patvēruma tiesību liegšanu lietuviešu jūrniekam un pieprasījis sniegt ziņojumu vainīgo lietā.

B. B.

Uldis Grava
ALAs valdes priekšsēdis

Pēdējā nacionālā pozīcija

RUNA LATVIEŠU PRESES BIEDRIBAS 25. GADASVĒTKOS NUJORKĀ

Mūsu laikmetis ir brāzmains, bet vēl brāzmaināka ir mūsu tautas dzīve un vēsture. Mēs esam daudz pārcietuši, vēl vairāk zaudējuši, bet cauri visiem laikiem mūs tomēr ir saturējusi mūsu tautas dzīvības saite — latviešu valoda.

Mūsu zemei atrodoties pasaules krustceļos, rietumu un austrumu dzirnakmeņi mūs ir maluši jau gadu simtus, ja ne tūkstošus un tomēr tie nav spējuši latviešu valodu samalt ne aizmirstībai, ne iznīcībai. Varbūt, ka mūsu ziemeļnieciskais klimats un mūsu zemes skopā auglība mūs ir rūdījusi un nocietinājusi mūsos neatlaidību, kuŗas dēļ mēs vēl šodien esam nacionāla vienība.

Mūsu zaudējumi ir bijuši totāli visos virzienos. Mēs esam no svešas, iznīcinošas varas spiesti un atspiesti — no Volhovas purviem, tad no Latgales, tad Vidzemes, tad Zemgales, tad Rīgas, līdz beidzot Kurzemes cietoksnim un tad arī no tā. No vienotas un vienkopus tautas mēs esam izklīdināti pa visu pasauli, kā pasaules brīvā, tā nebrīvā daļā. No suverēnas valsts mūsu valsts kļuvusi par svešu ļaužu pārraudzītu koloniju. No saimnieciskas patstāvības mums šodien tā vietā ir saimnieciskā spēka izsūkšana apspiedējas varas vajadzībām. No civilizācijas visdārgākā atribūta — brīvības — šodien mūsu tautas lielākai daļai pāri palikušas tikai nesalaužamas cerības.

Mūsu latviešu tautai šodien pieder vairs tikai divas lietas — kailā dzīvība un dzimtā valoda. Bet dzīvība nav mūžīga! Kā ir ar latviešu valodu?

Latviešu valoda ir mūsu pēdējā nacionālā pozicija. Tā ir latvietības un tautas sākums un beigas. Dzīvošana vai bojā eja. Būt vai nebūt!

Zaudējot savu latviešu valodu, mēs zaudējam visu — savu tautu, savu nacionālo identitāti, arī paši sevi. Tad zaudēta arī mūsu bagātīgā senču kultūra un tradicijas un latviskās dzīves ziņa. Neviens briljants archeologa pētījums vēl nekad nav varējis atdzīvināt kādu zaudētu kultūru.

Bez valodas mums kā tautai ir pazušana un izkušana bezkrastu okeānā. To gaida mūsu ienaidnieki un to, varbūt, cerē pat mūsu draugi, kas ietinušies neatbildīgā neitrālitātes segā.

Bet mēs to negribam un nedrīkstam pieļaut. Šī pēdējā nacionālās eksistences pozicija ir jānotur! Tas mūsu svētākais nacionālais uzdevums. Kamēr mēs šeit brīvībā runāsim savu latviešu valodu, kamēr vien Latvijā nebeigs runāt latviešu valodu, tikmēr mēs vēl neesam uzvarēti. Tad vēl varam, bet tikai tad, cīnīties par brīvo Latviju.

Latvijā šodien katrs apzinīgs latvietis šo ciņu saprot, novērdamies katrā savā solī no ieplūstošām krievu masām. Diemžēl, šodien dzimtenē rodas arvien vairāk skolas, kuŗās mācības tiek pasniegtas tikai krievu valodā. Tāpat Latvijas universitātē jau pusi no lekcijām lasa krievu valodā. Bet mūsu tauta tomēr neatlaidīgi cīnās par savu pēdējo poziciju! Bērni tiek sūtīti skolās, kur pasniegšanas valoda ir tikai latviešu valoda. Latviešu literātūra un dzeja plaukst, neskatoties uz bargo cenzūru. Latviešu zinātnieki tomēr panāk, lai jaunās technoloģijas termīni tiktu pārtulkoti latviski, lai tiktu izdotas zinātnes grāmatas latviešu valodā, lai nevarētu viegli aizbildināties, ka apstākļi piespiež vajadzīgo kursu sniegt krieviski.

Un latvieši Latvijā ir apbrunojušies ilgstošai cīņai. Viņi zin, ka pat no vissliktākā cilvēka viņa sliktās īpašības var arī nepāriet nākošās paaudzēs, bet ģimenes valoda gan. Tāpēc jebkuŗš latvietis uzdodot latviešu valodu no mūsu pēdējās pozicijas atbruno arī visas nākošās paaudzes.

Bet ko varam darīt mēs, brīvās pasaules zemēs, lai uzturētu dzīvu savu valodu un līdz ar to arī savu tautu? Vispirms atzīsim un atbalstīsim mūsu latviešu skolu skolotājus, kuŗi šodien ir mūsu vislielākie varoņi. Tāpat cienīsim tos vecākus, kuŗi atrod laiku, lai bērnus vestu uz skolām un arī paši pieliktu roku viņu mācībām. Un atzīsim arī pašus jauniešus, kuŗi šodien mums ir nacionālāki kā jebkad svešumā dzīvojot.

Bet šodien ir preses dienas. Ir vietā runāt par mūsu preses lomu mūsu pēdējās pozicijas noturēšanā. Ja senāk mēs presi dēvējām par septīto lielvalsti, tad tas gan norādīja uz preses nozīmīgumu, taču tā bija visai rētoriska fraze. Šodien tas ir gluži citādi. Šodien mūsu prese — Austrālijas Latvietis, Latvija, Londonas Avīze, Latvija Amerikā, Laiks — nav tikai septītā, bet pati pirmā lielvalsts. Lielvalsts pati savā reālitātē. Mūsu trimdas kopības satversme vairs nav valstiskas varas saturēta, pamatota vai uzturēta, tā ir brīvprātīga turēšanās pie latvietības un mūsu kultūras tradicijām, bet piespiešanās, bez sankcijām.

Regulāri iznākošie latviešu laikraksti ir mūsu nacionālās dzīves katalizātors, kopības un latviskā gara uzturētājs. Tie mūs informē, mudina, aicina, noved pārdomās, gan arī kritizē. Dara to atklāti visas sabiedrības priekšā, kas dod mūsu organizatoriskai darbībai vajadzīgo vitālitāti. Mūsu periodiskai presei jāaizsniedz vistālākie un atstātākie novadi, katru tautieti. Un jo vairāk šo bieži vientuļo latvieti sasniegs latviskā periodika, jo viņam pašam būs vieglāk izšķirties vai kādai darbībai, piemēram, ir pionieru romantikas vai nopietnas nacionālas stratēģijas raksturs.

Latviešu valoda varēs pastāvēt, ja tā būs dzīva un to lietos. Valodai vajaga vingrinājumus, un kur gan labāk un vispusīgāk tos var atrast, kā preses izdevumos. Tur atrodams vārda krājums un izteiksme visām mūsu interesēm un idejām. Latviešu laikraksti nav tikai informācijas avots. Avīze ir valodas laboratorija. Šāpēc mūsu laikrakstiem, viņu redaktoriem un izdevējiem, ir jāiesaistas vēl vairāk mūsu kopīgā nacionālā darbā. Ne vien tikai kā chronistiem, filozofiem un kritiķiem, bet kā mūsu pēdējās pozicijas, latviešu valodas cīnītājiem. Piemēram, sūtot briveksemplārus latviešu skolām un nometnēm, lai laikraksti varētu tikt lietoti kā mācības līdzekļi; rūpējoties par latviešu jaunatnes pasākumu un domu plašāku atreferēšanu, noorganizējot ziņu izmaiņas aparātu ar latviešiem citās zemēs un informējot, ko dara un domā citu apspiesto tautu locekļi, bet jo sevišķi pārējie baltieši; radot treniņprogrammas jauniem korespondentiem, tiem jau vairāk desmitiem spējīgiem studentiem, kuŗi beiguši Rietummičigenas universitātes latviešu valodas kursu; piedāvājot speciālas pazeminātas abonentmaksas tiem latviešu studentiem universitātēs, tālu no viņu parastās dzīvesvietas, lai nodrošinātu jaunus lasītājus arī nākotnē.

Daudziem no jums varētu likties, ka šo domu paušana varbūt nebija vietā šinī sarīkojumā. Jums tomēr būs jārēķinājas ar to, ka šogad Amerikas latviešu apvienības valde būs visur, klāt ar vārdu un dalību, kur vien būs kāda rosība, vai kāda problēma, jebkāda darbība vai darbības trūkums mūsu latviešu politiskā, sabiedriskā, aprūpes, kultūrālā vai izglītības laukā.

Ja latvietība un latviešu valoda ir mūsu pēdējā nacionālā pozicija, tad mūsu latviešu organizācijas, bet sevišķi mūsu prese ir šīs pēdējās pozicijas avangards. Priekšpostenis. Kamēr tas būs vērīgs, uzmanīgs, vērtējošs un nacionāli mozs, tikmēr mūsu latviskā dzīvēs dziņa un latviskā eksistence ir dzīves un pastāvēšanas spējīga.

Ievēlēta jaunā LNAK padome

Raitā darba izkārtojumā un norisē pēc skaita jau 10. LNAK padomes vēlēšanu komisija, izvērtējot un saskaitot balsis 4., 5. un 6. decembrī Latviešu namā Toronto, kur sestdienā palīgā bija ieradies kupls talcinieku pulks, jau agrā svētdienas pēcpusdienā pabeidza atbildīgo uzdevumu. No nodotajām1942 balsīm — par 120 vairāk nekā 1967. gada vēlēšanās, bet par 50 mazāk nekā 1964. gada vēlēšanās, kuŗās piedalījās līdz šim lielākais Kanadas latviešu skaits — vēlēšanu komisija tikai 83 balsis atzina par nederīgām, paliekot 1859 derīgām balsīm, līdz šim lielākajam skaitam. No 1967. gadā ievēlētajiem jaunās padomes sastāvā, vismaz ievēlētajā, nebūs 13 darbinieku, jo 2 pērnā gadā miruši, 4 vairs nekandidēja, bet 7 nesaņēma pietiekamu balsu skaitu, lai iekļūtu padomē, taču daļai no viņiem, varbūt, tas būs iespējams kā savu organizāciju vai draudžu deleģētajiem locekļiem. Eventuālas sūdzības par vēlēšanu norisi iesniedzamas vēlēšanu komisijai 7 dienu laikā pēc vēlēšanu rezultātu publicēšanas presē.

No 7 sarakstu — kopā 60 kandidātiem Latviešu nacionālās apvienības Kanadā jaunajā padomē saņemto balsu sekā ievēlēti šādi 30 kandidāti, kuŗu vairums dzīvo Toronto:

Tālivaldis Kronbergs — 1569 balsis, Viktors Upeslācis — 1437, Ādolfs Čops — 1295, Jānis Mežaks — 1286, Aleksis Dreimanis (Londonā) — 1264, Imants Alksnis — 1123, Elmars Krūka — 1098, Arturs Voitkus (Montreala) — 1082, Linards Lukss — 1063, Eduards Upenieks — 1062, Adolfs Svenne — 1029, Alfreds Rāviņš — 1018, Voldemārs Gulēns — 998, Auseklis Pērkons — 981, Zigurds Miezītis — 950, Valdis Liepiņš — 945, Austra Martinsone — 916, Roberts Epneris (Londona) — 912, Žanis Šmits — 898, Baiba Šmita-Kalēja (Burlingtonā) — 877, Rūdolfs Norītis — 856, Jāzeps Grodnis (Mofatā) — 852, Auseklis Zakis — 826, Aleksandrs Joma — 823, Aleksandrs Kazāks (Otavā) — 822, Adolfs Šteins (Boltonā) — 814, Guntis Liepiņš — 810, Ojārs Ieviņš (Hamiltonā) —808, Irmands Zamlovskis — 808 un Mārīte Sausiņa (Otavā) — 801.

Jaunā LNAK padome uzsāks darbu nākošā gada sesijā, kuŗa, paredzams, notiks martā, kad ievēlēs arī jauno LNAK valdi. Šai LNAK sesijā nule ievēlētajiem 30 padomes locekļiem pievienosies organizāciju deleģētie, kādu līdzšinējā padomē sākumā bija 18, bet vēlāk 12, padomē pavisam esot 49 locekļiem. Padomē savus pārstāvjus tiesības deleģēt tām organizācijām un draudzēm, caur kuŗām vismaz 50 biedru kārto LNAK dalības maksu. Atkarā no šādu biedru skaita organizācija padomē var deleģēt arī vairākus locekļus, bet to līdz šim spējusi vienīgi Toronto latviešu kreditsabiedrība.

Par kandidātiem jaunajā LNAK padomē ievēlēti Monika Jonāne ar 794, Solveiga Miezīte ar 780 un Jānis Ozols ar 767 balsīm. Pārējie 27 kandidāti saņēmuši šādu balsu skaitu: Ojārs Sils — 759, Vilis Uiska — 743, Kārlis Tannis — 726, Guntars Brikmanis (Londonā) — 715, Jānis Lejiņš — 710, Ilga Breikša (Hamiltonā) — 702, Jānis Rolavs — 693, Edgars Dāvidsons (Hamiltonā) — 685, Brunis Rubess — 674, Biruta Ziemane-Senkēviča — 669, Žanis Bukovskis (Šelburnā) — 649, Lidija Auzāne-Tīcmane — 644, Vitolds Kārkliņš (Sadberijā) — 629, Anita Liepiņa — 622, Irēna Zvagule (Londonā) — 608, Astrīde Ūdre (Londonā) — 598, Osvalds Kļavenieks — 587, Gundega Upīte

(Nobeigums 8. lpp.)

Šāgada Nobela prēmijas ieguvējs krievu rakstnieks Aleksandrs Solžeņicins, kā jau tas bija sagaidāms, 10. decembrī uz Zviedriju nebrauks, lai saņemtu godalgu literātūrā. Zviedrijas ārl. ministrija 27. novembrī informējusi zviedru akadēmijas sekretāru Dr. Karlu Rognaru Gierovu, ka Solžeņicins nevarēs braukt uz Zviedriju saņemt 78.400 dol. balvu. Kopš balvas piešķiršanas Solžeņicins ir nosodoši kritizēts padomju laikrakstos.

Šāgada 18. novembris kā Ņudžersijas pavalstī, tā arī vairākās ASV pilsētās tika proklamēts par Latvijas dienu. Pie vairākām pašvaldības ēkām plīvoja Latvijas karogs. Uzņēmumā — proklamācijas pasniegšanas aina Ņudžersijas latviešu organizāciju pārstāvjiem, no kreisās: Maigonis Gabliks, Daumants Hazners, Ņudžersijas gubernātors Viljams T. Kahils (William T. Cahill), Jānis Lucs un Hugo Dzenis.

Nožēlojama izdabāšana!

Pirmo reizi vēsturē ASV ir izdevusi Baltijas bēgli, lietuviešu jūrnieku, Padomju savienībai!

Mēs aicinām ikkatru tautieti šai sakarībā izteikt protestu, rakstot ASV prezidentam Niksonam.

Tuvāki norādījumi un paraugvēstule 5. lpp.

Daugavas Vanagu Kanadas valde.
Latviešu Nacionālā Jaunatnes Apvienība Kanadā.

Baltijas valstis bija apdraudētas jau 1924. gadā

Tas notika 1924. gada 1. decembrī. Mūsu kaimiņu igauņu galvaspilsētā, Tallinā, iedzīvotāji gulēja dziļā miegā. Uz pilsētas un lauku satiksmes ceļiem bija vienas un tās pašas miera laika ainas. Pasažieri nopirka biļetes un sēdās vilcienā, kā katrs tiktu, kur vajaga. Nemaz nerunājot par kādu vilcienu kontroli, arī robežas miera laika apstākļos apsargāja vāji. Tas bija zināms visiem, arī apmācītajiem aģentiem tur — pie robežas, viņiem zināmos, noteiktos pārejas punktos. Šajā pusē kāds tamlīdzīgs vietējais jau gaidīja. Nebija lielas grūtības slepenībā sagatavot apvērsumu.

Tas bija pirms 46 gadiem. Ar austrumu kaimiņu bija noslēgts miers, Baltijas valstu robežas bija nodrošinātas ar līgumiem. Starptautiskās attieksmes kārtoja ārlietu ministri ar sūtņiem. Pēc Ļeņina nāves padomju „paradīzē" visādiem līdzekļiem sāka virzīties uz augšu kāds cits, kas vēsturē iegājis kā niknākais tiranns, kāds vien kādreiz bijis. Šis agrākās Tiflisas kurpnieka dēls, garīgā semināra audzēknis, pieņēmis vārdu Staļins, bija tik brutāli robusts, ka pats pasaules ekspropriācijas tēvs Ļeņins ieteica no viņa vairīties un atkratīties. Bet Staļins rīkojās, sadzenot zemniekus kolchozu nabagmājās, iznīcinot arī uz agrākās Krievijas koloniālām drupām jaunradušās republikas. Vairs palika tikai Somija, Baltijas valstis un Polija. Tur sarkanarmijas karagājiens neizdevās. Tad kādu nakti kaut kas sākās no jauna un citādā veidā.

Neviens iepriekš nekā nebija uzzinājis. Bet tad ziņa izplatījās kā zibens. Sākās satraukums arī latviešu lauku sētās. Vai Sibirijas vilks jau pie pakša? Ļaudis melsa — ja viņus tur nenoturēs, būs klāt arī pie mums...

Tolaik atrados Igaunijas pierobežas pagastnamā. Agri rītā piebrauca kāds no pierobežas un stāstīja, ka robeža ar Igauniju slēgta. Sākusies kāda sacelšanās vai bolševiku iebrukums. Kad jaunas ziņas nepienāca un pa tālruni izdevās noskaidrot, ka Rīgā situācija labi pārzināma un cacelšanās Igaunijā iet uz beigām, ļaudis nomierinājās.

Kā viss tas notika?

Toreiz igauņi stāstīja, ka kaut kur slepenībā izplānota sacelšanās, kas vienlaicīgi sākusies valrākās vietās un pārsteigusi galvaspilsētu „kā pērkona spēriens no skaidrām debesīm". Pirmais šāviens bija atskanējis galvenā stacijā, pienākot vilcienam no netālās vasarniču vietas Nemmes. Sazvērnieki starp pasažieriem bija uzzīmējuši satiksmes ministru. Viņš krita lodes ķerts.

Cita aina bija karaskolā. Pārgērbušies igauņu virsnieku tērpos, sazvērnieki lauzās uz ieroču noliktavu. Kāds kadets, kas to pārzināja, stājās ceļā, arī viņš krita lodes ķerts. Viņš tikai paspējis izsaukties: „Kādēļ, leitnanta kungs, jūs uz mani šāvāt?" Pārējie kadeti saprata šo notikumu. Iesākās cīņa, kurā krita vairāki kadeti.

Vēl sliktākas ainas bija Tallinas lidlaukā, ko bija ieņēmuši sazvērnieki. Viņiem nodevīgi pievienojies arī kāds Igaunijas pilots. Un tad sākās pretuzbrukums. Pateicoties dažiem apstākļiem un tam, ka sacelšanās vietas tuvumā bija atradies arī, kaut nejauši, pazīstamais igauņu ģen. Peders, kas uzņēmies vadību, plaši sāktā sazvērestība saplaka.

Kā tas beidzās?

Kad sazvērnieki bija spēli zaudējuši, viņi metās bēgt. No lidlauka pacēlās lidmašīnas, kas aizlidoja austrumu virzienā. Kāda no tām nokrita Igaunijas daļā pie Pad. savienības robežas. Sazvērnieki paspēja izbēgt. Kādu citu lidmašīnu noplanēja pilots pats, aizbildinādamies ar benzīna trūkumu. Kā pēdējais nodevējs aizbēga Igaunijas komūnistu vadonis Anvelts — virzienā pāri Narvai uz Ļeņingradu.

Igaunijas valdības locekļi, sapulcējušies ministru kabineta ārkārtas sēdē, apsprieda notikumus un turpmāko rīcību. Pēc plkst. 8 rītā komūnistu avantūrai bija beigas. Cik īsti liels bija sacelšanās dalībnieku skaits, to precīzi neviens nezina pateikt. Pārvarēti pretestībā, tāpat kā nakts melnumā radušies, tie pazuda atpakaļ tumsā kā nebijuši.

Par neizdevušos un likvidēto akciju Staļins cieta klusu. Iznāca tā kā krievu parunā — izkapts trāpīja akmeni. Bija kritušie, gūstā saņemtie, tiesāti karatiesā, sodīti, daži tika apmainīti ar sagūstītajiem igauņiem Pad. savienībā. Notvertais nodevējs igauņu pilots tika sodīts uz vietas. Krītušos kadetus, kas pirmie uztvēra uzbrukumu, līdz pēdējai Igaunijas valsts brīvības dienai pieminēja vakara jundā. Viņu vietā sekoja karavīru atbilde: Kritis varoņa nāvē!

Kas rīkoja sacelšanos?

Netālu no Tallinas ostas jūrā rezdzētie karakuģi gaidīja iznākumu. Aiz robežas bijis saskatāms ietekmīgs ieroču spēks. Bez šaubām, šī miera laikā plānotā avantūra nenotika bez Staļina ziņas un svētības. Ja sazvērestība būtu izdevusies, svešie bruņu kuģi un spēki aiz robežas nekavētos steigties palīgā, tāpat kā tas notika pie Somijas robežas, kad somus apvainoja artilerijas uzbrukumā padomju territorijai, īsi pirms sarkanarmijas uzbrukuma Somijai. Sāktos bruņota invāzija Igaunijā, lai nodibinātu „kārtību" pie „apdraudētās" robežas. Pēc tam būtu paziņots, ka tauta sacēlusies revolūcijai un „nokratījusi nīsto buržuju valdību".

Ne tagad, ne toreiz nevienam nebija šaubu, kas organizēja nakts iebrukumu ar „sacelšanos". Pats notikums Tallinā pagāja bez plašākas ievērības un atbalss. Aiz robežas savilktie spēki, nesagaidījuši aicinājumu iet palīgā, drīz atvilkās un palika aiz robežas 15 gadus. Šajā laikā arī nekādas plašākas provokācijas pie robežas nenotika. Pirmais pret Baltijas valstīm slepenais uzbrukums bija beidzies. Igauņu, latviešu un lieuviešu laikraksti pašu notikumu daudz necilāja. Vēl mazāk to pieminēja ārzemēs. Kādreiz tikai starplaikā ierūcās pazīstamais padomju militārists Žukovs — esot jāpaskatās, ko savos ģimenes dārziņos darot Baltijas valstis kā kaimiņi?

Igaunijas notikumi bija labi beigušies. Viss labs, kas labi beidzas. Bet vai tas viss bija kas labs arī pret šodienu? Vai nebūtu bijis vēl labāk, ja jau toreiz šis militārās iekarošanas mēģinājums nebūtu noklusēts, bet ik gadus 1. decembŗa notikums pasaulei atgādināts, reizēm piekaŗot pie skaļāka zvana, tā rodot sev un citiem lielāku modrību? Tas bija pirmais komūnistu mēģinājums pārņemt Baltijas valstis, no kuŗām tie bija padzīti. Varbūt jau tūlīt pēc miera līguma parakstīšanas ar Baltijas valstīm bija paredzēts to lauzt? Tādā kārtā jau tumšajā 1924. g. decembŗa naktī uz spēles varēja būt visu Baltijas valstu liktenis.

Bet kādēļ Pad. savienība neuzbruka tiešā un atklātā militārā ceļā? Atbilde diezgan vienkārša. Boļševiku terrorizētā un dezorganizētā padomju valsts toreiz bija pārāk vāja. Atklāts uzbrukums nebūtu nācis par labu, būtu radušies protesti par jaunu un apšaubāmu režīmu, ko toreiz ne visas ārvalstis vēlējās atzīt, vilcinoties ar attieksmju nokārtošanu.

E. Licis

LATVIJA

87. N-RS. TREŠDIENA, 1970. GADĀ 9. DECEMBRIS

GALVENA REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors (dzīvoklī un vakaros): Krišs Sīdars, 34 Pasadena Gardens, Toronto 325, Ontario; tālr. 766—2261.

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV — par mēnesi $2.00, 3 mēn. $5.50, 6 mēn. $10.00, 1 gadu $18.00. Atsevišķa numura cena 25 centi. Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20 — $6.40 par 1 collas slejas telpu.

LASĪTĀJU VĒSTULES

NESKAIDRIBAS

Hugo Vītola apcerē par Jāni Kugu (56. turp.) ieviesušās dažas neskaidrības, kas mazāk informētu lasītāju var maldināt.

Vispirms jāatzīmē, ka H. Vītola citētais Antona Birkerta apraksts par „Uguns un nakts" pirmuzveduma 1. cēlienu atrodams Birkerta vēstulē Rainim. Vēstules galvenais noīūks ir nevis analizēt lugu, bet gan sīki aprakstīt autoram viņa darba iedzīvinājumu uz skatuves, jo tai laikā Rainis, kā zināms, atradās Šveicē un no tālienes dzīvi interesējās par iestudējuma norisi. Kad vēstule līdzīgi detalizētā veidā ir aprakstījusi arī pārējos cēlienus, Birkerts turpina: „Kas pulcē te šos ļaudis vakaru no vakara? Un atbilde manā dvēselē noskanēja: dzejnieka ģenijs!... ar šo lugu Jūs mācāt publiku izturēties ar dziļu nopietnību pret dzeju, pret mākslu, pret drāmu." Vēstules beigās Birkerts velta atsevišķu paragrafu arī aktieŗu spēlei. Tā tad, H. Vītola izraudzītais citāts ar paša piezīmi, ka Birkerts „par 1. cēliena saturu nemin ne vārda" un ka „neviena aktieŗa sniegums skatuvē viņu teksta ziņā nav aizgrābis" ir nepilnīgs un maldinošs, ja tiek noklusēts vēstules tālākais posms. Vēl varētu pibilst, ka tas pats Birkerts savā grāmatā par Raini (J. Raiņa „Dzīve un darbi", 5. sēj.) vērtē „Uguni un nakti" sekojoši: „J. Raiņa krāšņā fantazija, bagātā domu un jūtu pasaule, kāda notēlojusies lugā,... kuŗai strāvo cauri strauji centieni pēc individuālas pilnības, nacionālas neatkarības un sociālās brīvības — šī garīgā pasaule, mirdzēdama brīnišķos dzejas tēlos, pilnos lirisma un drāmatisma, spēja valdzināt katru, kam vien kaut cik dārga mūsu māksla un kultūra." Un Viktors Eglītis „Dzimtenes Vēstnesī" 1911. g., recenzējot izrādi, raksta: „Lielākais nopelns, protams, ir lugas autoram. Tikai tik dziļš, izjusts, tautisks un mūžīgs darbs varēja izsaukt J. Kugas bagātās krāsu fantazijas, A. Kaktiņa lielās varoņtēlotāja spējas..."

Neskaidrs ir arī H. Vītola apgalvojums, ka Rainis 1. cēl. parezdējis Spīdolai baltu tērpu, bet Kuga devis sarkanu. Raiņa vēstulē Kugam („Jaunais Rīgas teātris 1908. — 1915.", Latvijas valsts izdev., Rīgā 1958., 93. lp.) atrodams norādījums: „Kostīmi meitenēm un velniem: sarkans, dzeltens, melns; Spīdolai visās trejās krāsās. Spīdolas kostīms tā jāierīko, ka šis 3 krāsas nometamas un paliek balts un zelts." Taču Rainis vairākkārt arī uzsveŗ, ka teātŗa finanču dēļ atļauj savas vēlmes sašaurināt. Naudas inscenējumam tiešām trūcis (pats režisors A. Mierlauks aizdeva teātrim ap 400 rubļu!). Tā tad, drīzāk liekas, ka Kugam bija iespējams īstenot tikai vienu no Raiņa ieteikumiem. Vispār, pārlasot jau minētajā vēstulē Raiņa vairāku lappušu gaŗo, sīki izstrādāto inscenējuma plānu, t. i., norādījumus par dekorātīvo ietērpu, iegaismojumiem u. t. t., var tikai atzīt, ka Kuga ar apbrīnojamu respektu centies daudzējādā ziņā pietuvināties autora iecerēm. Šis apstāklis nebūt nemazina Kugas nopelnus vēsturiski nozīmīgās lugas tapšanā. Ar patiesu iejušanos Raiņa dzejas burvībā un iedziļināšanos lugas simbolikā un ideju lokā Jānis Kuga parādījās sava lielā uzdevuma cienīgs. Un abu vareno mākslinieku kopīgā gaita, kas sākās ar daudzināto „Uguns un nakts" izrādi un radīja vēl turpmāk citus spožus skatuves darbus, viszīmīgāk raksturojama ar Spīdolas vārdiem Lāčplēsim: „Tik līdzīgs lieliskums spēj tevi saprast..."

Rasma Birzgale,
Newton Centre, Mass.

★

SKAIDRIBAS LABA

„Latvija Amerikā", 28. novembŗa numurā „—be" apraksta Komitejas Latvijas brīvībai rīkoto pieņemšanu Ņujorkā, sakarā ar Latvijas proklamēšanas 52. gadadienu, piedaloties Brīvās Eiropas, ACEN, Apspiesto nāciju, Ņujorkas latviešu organizāciju, ALAs, Baznīcas virsvaldes pārstāvjiem un citiem. Apraksta nobeigumā minēts, ka šoreiz viesi jutušies neparasti omulīgi.

Vai nopietnajā sanāksmē atklājies kāds pozitīvs un ceriņš pagrieziens tēvzemes sūrajā liktenī, jeb omulību radījuši kādi citi iemesli?

Skaidrības un valsirdības labā „—be" derētu savu aprakstu papildināt.

Lasītājs, ASV

★

PĀRSPĪLĒTS FORMALISMS

Latviešu preses b-bas jubilejas sarīkojumā Ņujorkā bij. „Latvija Amerikā" redaktors A. Vinčels nolasīja visai saistošu un visumā vērtīgu priekšlasījumu par mūsu preses uzdevumiem. Viņš pareizi uzsvēra, ka trimdas preses galvenais uzdevums ir noteiktas ideoloģijas paušana.

Referents ļoti stingri nostājās arī par latviešu valodas tīrības uzturēšanu. Tas ir apsveicami un jāatbalsta ikvienam latvietim. Ļoti gaŗajā piemēru uzskaitē V. uzsvēŗa, ka nav pielaižami arī tādi izteicieni, kā „gaŗie gadi", jo „gaŗais gads" nākot tikai ik pa četriem gadiem. Šis izteicienu „gaŗie gadi" visbiežāk sastopams atmiņās, dzīves aprakstos un nekrologos. Pēc maniem uzskatiem tam ir sava nozīme, kā piem., izteicienā: „Un tad nāca divdesmit gaŗie posta gadi." Izskaust no mūsu valodas līdzīgus izteicienus, kas daudzos gadījumos izteiksmi padara bagātāku, būtu pārmērīga un nevajadzīga formālisma kultivēšana, varētu teikt — pat mūsu valodas „iegrožošana".

Kā līdzīgu formālismu es uzskatu arī stingros iebildumus pret gaŗā un platā „ē" izrunāšanu ar šauro „ē", kā vārdos „vēsture", „vēstule", „Cēsis" u. c. Par vārdu „Cēsis" izrunu (genitivā „Cēsu) ar plato un gaŗo „ē" esmu tajos ieskatos, ka šī formālā prasība runā pretim šā vārda izcelsmei resp. tai izrunai, kādu gadu tūkstošiem lietojuši paši šā vārda ieņesēji mūsu valodā — cēsis jeb dīdieši.

Alberts Kalniņš, Toronto

ED. KEIŠA JAUNA BILDE VECAM JOKAM (19)

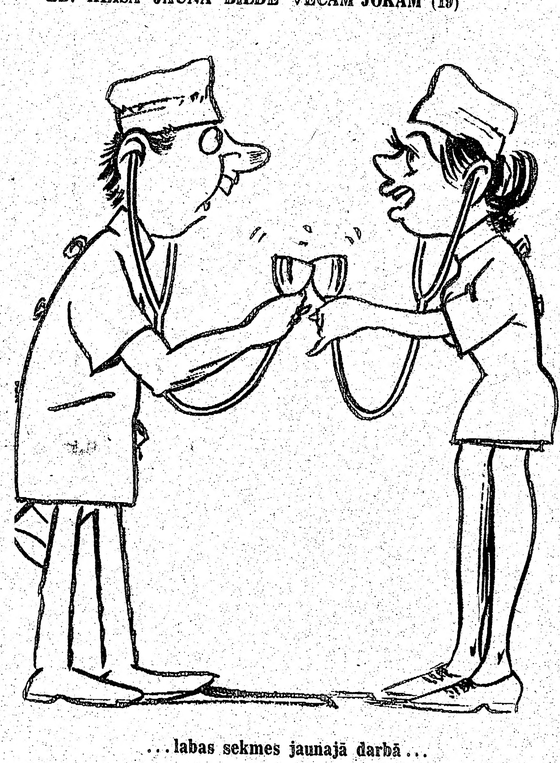

...labas sekmes jaunajā darbā...

(60. turpinājums)

Viss ziņojums atkal reiz veltīts vienīgi skatuves gleznotāja darbam. Redzētais viņu iespaidoja tik dziļi, ka par autoru un tekstu, par aktieŗu tēlošanu verbālā nozīmē viņš nebilst ne vārda.

Ziņojumā, tātad, atkal dominē Jāņa Kugas veikums.

Birkerta iebildumi, ka Burtnieku pils nav pieblīvēta ar rakstu tīkstokļiem, krēsliem, ieročiem un atgāznēm, ir naīvi, aplami un nemākslinieciski. Tie ir naīvi, jo rekvizīšu daudzums un raibums nenoteic skatuves mākslinieciskō nozīmīgumu, tas sadala, ne koncentrē uzmanību. Raiņa Burtnieku pils ir nogrimusi pils, pils, kas jāceļ augšup, un tālab pirmais, kas skatuves mākslinieka darāms, ir panākt ar Lāčplēša uzvaru — pils celšanos dienas un dzīves gaismā. Galvenais II cēlienā ir milzu logs, kas atļauj redzēt, kur pils cēliena sākumā atrodas, un kurp tā paceļas cēliena beigās. Birkerta iebildumi ir aplami, jo Rainis savās rakstveida norādēs Jānim Kugam Birkerta gribētās rekvizītes nemaz nemin, tātad atrod par nevajadzīgām.

Kuga tomēr savai Burtnieka pilij sagatavojis 5 lielus rakstu tīstokļus uz liela, smaga galda, senatnīgu akmens plāksni, kas atgādināja biblisku baušļu galdiņu un milzu chroniku grāmatu. Lai norādītu, ka pils bijusi zinību un kultūras simbols, mākslinieks skatuves (pils) dibensienā iezīmējis arī kādas rakstu zīmes, kam attāla radniecība ar rūnu zīmēm un grieķu burtiem, zem tiem senāriskais ugunskrusts. Ar šīm norādēm par Burtnieku pili kā latvju kultūras centru piepalielināt rekvizīšu daudzumu tiek. Birkerta prasība ir nemākslinieciska, jo māksla vispirms ir izteiksmes līdzekļu ekonomija, koncentrācija, un koncentrācija nozīmē vispirms atrast galveno, lai šo galveno izteiktu. Kas Burtnieku pils cēlienā bija galvenais? Parādīt, ka varonis visas pagātnes gudrības apguvis, — gribēdams sevi „pilnīgu darīt, citiem ziedot", dodas cīņā uz dzīvību un nāvi, un ka šīs cīņas iznākumā, pils — latvju valsts — iznirst no nebūtības. Viss, kas no šīs domas skatītāju aizmaldina uz ko citu, ir no ļauna. Svarīgāka par pagātni ir tagadne. Tajā risinās cīņa par latvju tautas atbrīvošanu. Kas Uguns un nakts pirmizrāžu laikā bija galvenais? Tā bija cīņa par latvju tautas atbrīvošanu no krievu cara despotijas. Kas to II cēlienā nepārprotami simbolizēja? Tas bija pūķis, kuŗam katra pārpratuma novēršanai Kuga — kā Rainis bija vēlējies — atbaidīgajā galvā bija uzlicis arī tumsā saredzamu, apgaismotu kroni. Pūķis veicams tikai tam, kas nocērt kroni. Lāčplēsis to dara. Lasi: pirmais solis latvju tautas atbrīvošanai un patstāvīgas valsts radīšanai bija despotiskās krievu cara valdības gāšana.

Šo domu Jānis Kuga — kā centrālo — parādīja savā skatuves vizijā un pūķa veidojumā. Arī II cēliens skatuves gleznieciības, tērpu un masku ziņā bija ne tikvien augstvērtīgi mākslinieciskš, tas bija arī augstākā mērā iedarbīgs kā politisks vēstījums, kā Latvijas brīvības sauciens.

Kā nu ir ar Spīdolu? Spīdola, kopā ar Kangaru cīnās pret brīvību. Spīdola iet talkā savam tēvam, pūķim, lai ar savu no matiem izrauto čūsku izsistu varonim no rokām zobenu... No mākslinieciskā viedokļa tā ir kļūda, jo nevajadzīgi novērš uzmanību no galvenā — Lāčplēša un pūķa cīņas, uz Spīdolas diversiju, kas saskalda uzmanību un kliedē skatītāju koncentrāciju.

Atceŗēsimies Pumpura Spīdolai ierādīto vietu. Brīdinot Lāčplēsi, Staburadze pavēstī:

Varoni jaunais, tev nāksies gan grūt
Pret naidniekiem ļaunajiem kaŗot,
Sevišķi tiem, kuŗi slepeni lien,
Un tādi būs Spīdala, Kangars;
Ņemi šo mazo spogulīti
No manim kā piemiņas zīmi
Un, kad reiz ļaunajie uzmācas tev,
To ātrumā turi tiem priekšā, —
Tūliņ tie paliks kā bezspēcīgi,
Jo ieraudzīs Pērkona ģīmi!

Ar šo Staburadzes spogulīti Lāčplēsis izglābies no Spīdolas asiņainās atriebības. Viņš guvis uzvaru pār pūķi pret viņas nodomu, pret viņas gribu. Viņa gribējusi Lāčplēsi nomaitāt. Bet Pumpuram Spīdala bijusi ļaunuma princips per se, ļaunuma princips, kam sakars ar kristiešu viduslaicīgo teoloģiju, kas pazīst raganas — Nelabā „brūtes".

Bet ko Spīdola simbolizē Uguni un naktī, ko tā simbolizē Raiņa iztēlē?

Tikko Lāčplēsis, pūķi veicis, sauc: „Laimdota! Laimdota!", Spīdola atbalsojas ar ņirdzīgiem smiekliem.

Lāčplēsis cīnījies par Burtnieku meitu, par Latviju. Par ko cīnījusies Spīdola? To mums Rainis II cēlienā neatklāj. Viens tomēr skaidrs. Viņa nav Prometeja gara vadīta, viņa nemīl neviena. Viņa tikai nīst. Un šo būti dažiem labpatīk nosaukt par kultūras un lāgiem pat par teoloģiskas gaismas simbolu. Būte, kas cīnās pret latvju tautas pašnolemšanās svētākajām tiesībām, nav un nevar būt ne kultūras, ne gara gaismas simbols.

Pateiksimies Jānim Kugam, ka viņš, pretēji Rainim, nav Spīdolu izvirzījis dekorātīvā centrā. Katru reizi, kad viņam nācās sastapties ar Raiņa vēlmi virzīt blakus divi idejas — spīdolisko un laimdotisko, Kuga allaž nostājies Laimdotas, ne Spīdolas pusē, tāpat kā bija darījis otrs daugavietis Andrejs Pumpurs. Nelatviskā Spīdola cīnās pret latvju tautas pašnolemšanās tiesībām. Vismaz I un II cēlienā. Viņa urdīt urda, tāpat kā Kangars, tāpat kā Melnais bruņinieks, Lāčplēša nomaitāšanu. Spīdola nav ne latviska, ne promejiska, un Kuga to nepārprotami bija apjautis. Viņa nav veidojis latviskas ne viņas telti, ne drānas, ne rotas.

III CĒLIENS. Pirmajā cēlienā Spīdola centās Lāčplēsi pieburt sev. Kad tas nebija izdevies, viņa bija gatava „to nožņaugt". Otrā cēlienā viņa tā paša iemesla dēļ metās palīgā pūķim, lai Lāčplēsi kritiskā cīņā nomaitātu. Tas viņai nebija izdevies. Trešajā cēlienā viņa izrīkojusi Laimdotas sagūstīšanu un aizvešanu uz Vāciju kopā ar citiem gūstekņiem. Ir kā atkal to vēl nepietiktu, mēs no kangaru bara uzzinām, ka Spīdola kļuvusi par „Romas valdnieci".

Tev, Romas valdniece, kalposim.

Spīdola, tātad, pārgājusi vāciešu — katoļu tiesas izplatītāju un iekaŗotāju pusē.

Koknesim, Lāčplēša draugam, kas arī viņas sagūstīts, viņa pasludina.

Nes Romas gudrības gredzenu,
Tad lepni tevi apsveikšu.

Bet viena Spīdola nespēj, viņa nespēj salauzt Laimdotas ticību brīvības rītam. Važās, saplosītā asiņainās drēbēs, Laimdota Spīdolai saka:

Smej, uguns acs, — cik ilgi tu spēsi,
Cik tu pret gaismu uzvarēsi?
Nāks Lāčplēsis, tevi saplēsīs...
Un kaut tu spētu ar' viņu mākt,
Tu nespēj kavēt, kam jānāk, nākt:
Aiz mums stāv citi...

Gan Spīdola vēl tiecas „apburt" Lāčplēsi, kas atsteidzies pakaļ Laimdotai, lai to atpestītu no gūsta, bet velti, Lāčplēsi viņai aizkavēt neizdodas.

Tāds īsumā ir III cēliena saturs, kas pievērsts Latvijas atbrīvošanas problēmai. Taču blakus tai, Rainis arī še ieviesis savu iemīļoto Spīdolas temu, kuŗai atvienkāršo, Pumpura un latvju tautas kvēlāko ilgu pildījumu, nav nekā kopīga.

(Turpinājums sekos)

Rakstnieku cēliens LPB 25. gadskārtas svinībās Ņujorkā

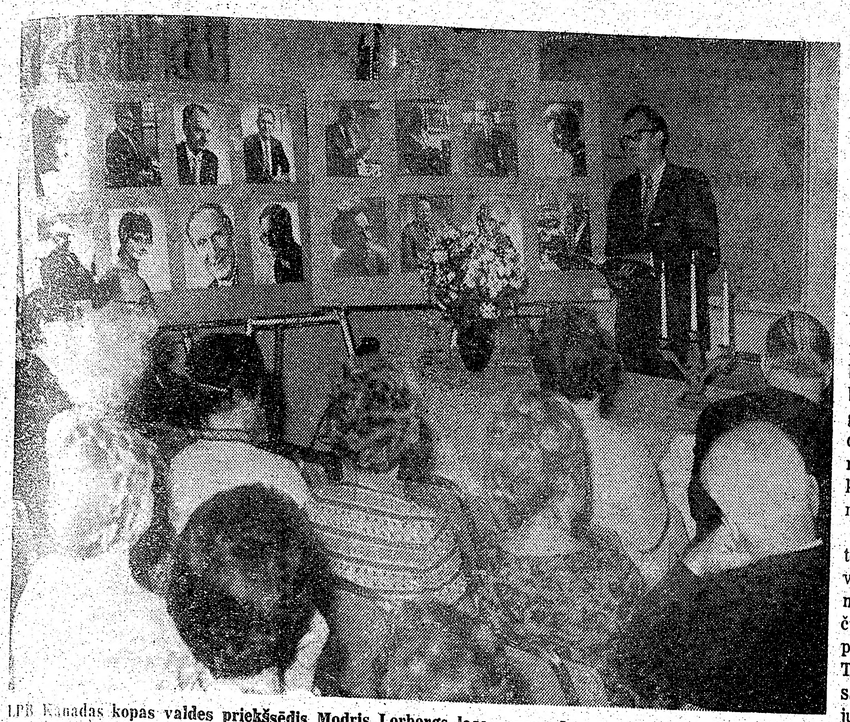

LPB Kanadas kopas valdes priekšsēdis Modris Lorbergs lasa savas vārsmas rakstnieku cēlienā Ņujorkā.
Foto: Bruno Rozītis

Latviešu preses biedrības 25 gadu dibināšanas atceres balle noballēta, aizballēta. Mazs gurdums bija ballinieku sejās, kad tie un pārējie rakstniecības un dzejas draugi, skaitā ap 70, otrā rītā pavēlā stundā pulcējās rakstnieku cēlienā Belmont Plaza viesnīcas mājīgajās telpās. Kaut biedrības priekšnieks Viktors Irbe staigā ar parasti smaidīgu vaigu, taču šoreiz aiz vieglā smaida kaut kur aizslējusies pavīdēja rūpju rieva: kā „savilkt galus kopā" jubilejas sarīkojumu virknes bilancē.

Cēlienu atklāja tā vadītājs Viktors Irbe, un lūdza klausītājus atvainot dažu dalībnieku neierašanos. Vēlu rudens ziedu un sveču smaržas ielokā ņujorkiešu priekšā stājās Lidija Auzāne - Ticmane. Gaiša, smaidoša. Kaut savas radošās spējas koncentrējusi galvenokārt drāmas virzienā — šoreiz viņa lasīja dzeju. Gaišu — optimisma un ticības piesātinātu. Par trimdinieku izjūtām dziesmu svētku laikā Kanadā, par paaudžu — divu upju gultņu saplūšanu nākotnes varenā straumē, par veļu laiku un krītušiem varoņiem.

Tad Kanadas viešņu nomainīja „vašingtoniete" — divu mūzu skūpstītā Margarita Kovaļevska, un tā vien liekas, ka neredzamiredzami viņai blakus stāj viņas gleznu tēli: biklās ganītes, sprigānās čigānietes, karaļi un bērzlapītes... Ar viņas spilgtās personības zīmogu bija apzīmogots arī šajā rītā lasītais tēlojums par dzērvēm, ķirbju karaļiem, vecāsmātes ceptajiem „piparkociņiem", apsnigušo Jelgavu — beidzot izskanot gaišajā svētku zvanā — klang, klang — klang, klang... un lasītājas gaišā matu kodeļa, šķiet, Jelgavas sniegu apsnigusi...

„Vašingtonietei" sekoja otra „kanadiete" — dzīvīgā Biruta Senkēviča — rakstniece, dzejniece, etnografe, sabiedriskā darbiniece, jaunatnes audzinātāja un — kas lai uzskaita visus viņas „amatus" un nodarbības. Šoreiz viņa ar dziļu smeldzi skandēja pantus par aizsāpējušo tālumu, kuŗš kļūst tuvs, par rudzu laiku un bērnības vasarām, par devīgo sauli un salmu krāsām. Pēdējās, šķiet, autorei sevišķi tuvas, jo tās atviz arī viņas tērpā.

Modra Lorberga dzeja, šķiet, vairāk intelekta iegrožota, spraiga — dažkārt pat lakoniska. Viņš skandēja vārmas par kalnu un brīvības plašumu, par nokavētu tikšanos un Raiņa bulvāri — kā rudzupuķēm nosētu drūvmalu. Viņš rezignēja par lielpilsētas ielām, kuŗas izplūst kā lielas upes, un kuŗās cilvēki nāk un iet, un pazūd kā lielās upēs... Un par mūsu apguršanu ticībā, tiekoties baznīcā un krogā.

Tad savu pievienošanos literātu pulkam pieteica bij. „Latvijas Amerikā" ilggadējais redaktors Alfreds Vinčels ar tēlojumu „Svētvakara eņģelis". Kaut pazīstam viņu kā literāru darbu tulkotāju, taču šis pieteikums nāca kā pārsteigums, un, kā pats autors saka, arī „vēsturisks notikums" — tādējādi, ka šī bija pirmā reize, kad viņš lasīja no uzrakstītā, jo līdz šim paradis lasīt tikai citu uzrakstīto, un pats runājis brīvi un arī brīvi improvizējis. Šķiet neparasti, ka energiskais, lietišķais un vērienīgais redaktors stāstā par sardžu vīra Gunša Laivinieka piedzīvojumu un izjūtām Ziemsvētku naktī, ir ielicis tik daudz sirds siltuma un dziļa iekšēja pārdzīvojuma. „Svētku eņģelim nav vārdu, jo viņu pazīst pēc mīlestības," ir šī stāsta izskaņa.

Tad bija kārta Arlingtonas viešņai — Latvijas „zilo ezeru zemes" pārstāvei Janīnai Babrei. Kaut trausla savā ārējā parādībā — ar dziļu pārliecības spēku viņa skandēja izjustas vārsmas par reliģiskām un patriotiskām temām. Aizkustina viņas vārsmas par Latgales metropoli Daugavpili (Daugavpilī dziedāja pēdējo brīvības dziesmu — Dziesmu, kas aizlūza vaidā.) Aplausus priekšnesuma vidū izraisīja viņas dzejolis „Valodiņa" Ai valoda, valodiņa,/ Dainās tava atslēdziņa/ Valodiņā izsacīta/ Visa tautas dvēselīte. Skaisti! Liecinājums, ka nekādi modernisma un pārmodernisma vēji nav varējuši saaldēt mūsu sirdis, un esam palikuši tie, kas esam — latvieši.

Silti latviska savā ārējā parādībā klausītāju priekšā stājās ņujorkiete Zenta Liepa. Viņa klausītājus ieveda savā īpatnēji latviskā dzejas pasaulē, kuŗā bites dūc, un starainās kļavlapu saulēs staigā lapu un likteņu vācējs. Par trimdu runājot, dzejniece saka: trimda ir — pusnakts svešā krastā un vējainos krustceļos stāvēt, ūjināt — un bez atbalss palikt, atmosties — slāpēs. Klausītājus patīkami pārsteidza viņas nule uzrakstītais dzejolis „Nelaipnais krasts" — veltīts traģēdijai par brīvības alcēja — lietuvieša neseno izdošanu krievu. Tas izraisa spēcīgus aplausus.

Otrā ņujorkiete — individuālā pārdzīvojuma dzejniece Herta Krauja, kuŗas acīs vēl atmirdz Islīcas krastu ievziedi, mazliet bikla, it kā sevī iegrimusi, saka, ka ejot pa ceļu, nedzird dziļuma avotus skanam. Viņa skandēja vārsmas par rudeni, rozēm un ieiešanu sevī. Bet tad — mazs apsviedieniņš. Dzejniece it kā pārveŗšas — pārgalvības un nebēdības toņis ieskanas viņā, kad tā skandē dzejoli par neprātu, par iemīlēšanos vējā.

Pēdējās dzejnieces — šīs dienas parādē — arī ņujorkietes Ainas Kraujietes dzeju, no viņas pēdējā dzeju krājuma „Kristalls un māls" skandēja viņas dzīvesbiedrs Viktors Neimanis. Klausāmies dzejoli par divām māsām — kristallu un sarkano mālu. Kristalls, labklājības lutināts, sadrūp lauskās, bet māls — dedzināts un rūdīts — pārcieš gaŗus un smagus gadus. Skandējot vārsmas par Mellužu melleņu tirgu un melnajām meitenēm Ņujorkā, kad arī jūnijs ir melns — Viktors Neimanis veikli bārsta vārdu krelles kā rotaļīgas skaņu pasāžas. Aplausi skandētājam un autorei.

Cēliena nobeigumā publicists Osvalds Akmentiņš lasīja atmiņu tēlojumu par tikšanos ar Pāvilu Gruznu, no kuŗa nāvesdienas decembrī aprit 20 gadi. Tēlojums ietver straujās emigrācijas laiku Vācijā, un beidzās skumjā izskaņā, ka arī „Pāvils Gruzna bija devies ceļojumā, no kuŗa neviens vairs atgriežas..."

Arī šis — pēdējais oficiālais sarīkojums jubilejas ietvaros — rakstnieku cēliens ir izskanējis, aizskanējis un pamazām nogrimst pagātnē. Vēl pateicība dzejniekiem, rakstniekiem un klausītājiem, steigā pārmīti vārdi, — un tālie ciemiņi pošas mājupceļam. Dzird runas par ciešāku sadarbību, atziņu, ka šādi kopīgi rakstnieku - dzejnieku salidojumi ir ļoti vēlami un nozīmīgi. Šo atziņu apstiprina sirsnīgie rokas spiedieni un atvadu sveicieni „uz redzēšanos". Uz redzēšanos!

Austra Balode

Austra Balode

PAGURUMĀ

Mani sapņi gāja meklēt vietu,
kur guldīt tavu ēnu,
tītavas atrast,
kur tavu smieklu dziju tīt —
to šķetināt un risināt,
kad bēda steidzas samīdīt
dzīves saulaino stundu.

Mans prāts gāja meklēt vietu,
kur izbērt saīguma gružus,
kas manās pastalās sabiruši,
dienu pelēcību minot,
bet zinot,
ka mirklis īss
no tava siltā skata
šķils gaismu lāsmainu
un priekam atvērs durvis.
Kā burvis
uzburs tas
tad dārzus skanošus ap mani.

Mana sirds gāja meklēt vietu,
kur glabāt tavu smaidu —
kad pati tik smaga un tukša
kā tārpu sagrauzts ābols —
melnuma aplipusi,
rītdienas soļus gaida.

KULTŪRAS CHRONIKA

Austrālijas latviešu teātŗa režisore Lūcija Kalniņa, kuŗa vada arī Melburnas latviešu operešu ansambli, pašai piedaloties tēlošanā, novembrī bija saistīta Melburnas Sv. Mārtiņa teātrī. L. Kalniņa tēloja G. Hofmana lugā Birgermeistars vienīgo sieviešu lomu. Vācu autora lugu iestudēja režisors Džons Fordžems. Piezīmējams, ka minētais teātris darbojas visu gadu ar profesionālu aktieŗu sastāvu. — Melburnas latviešu teātris uzņēmis repertuārā Dienvidkalifornijā dzīvojošā māc. E. Caunes lugu Peldošais Miķelis. Iestudējumu vada režisors Jānis Berkāns.

Stokholmas latviešu aktrise Silvija Barda Latviešu nacionālā fonda uzdevumā tulko zviedriski A. Dziļuma mazliet saīsināto romānu Tiesas svētdiena. Autors savu darbu par leģionāru izdošanu arī drāmatizējis.

Angelika Gailīte

Rakstnieks dzīvo savos darbos

(Turpinājums)

Kārlis Strāls ir devis vairāku [illegible] raksturojumus, tāds ir Nolim[illegible] tieksmi vairāk zināt [illegible] ieku — — —); tāds Daug[illegible] pārcelēja dēlēns Plaudis, [illegible] rotājs, drošsirdīgs laivinie[illegible] malkjūtīgs milētājs (Vai [illegible] atpakaļ?) un simpatiskais [illegible] aizliedzīgais Saulīšu Pēteris [illegible] ar tādu pašu virsrakstu, [illegible] rūpēdamies, kā glābt mā[illegible] mašīnu, krīt, frontei sabrūk[illegible] miļo acu priekšā.

Arī [illegible] dzīvi vienkāršos vārdos, [illegible] pārspīlējumiem arī visgrūtākajos [illegible]ožos, bet rada tādu iespaidu, [illegible] lasītājam šķiet pašam [illegible] redzot un pārdzīvojot.

☆

Pāri visiem Kārļa Strāla darbiem [illegible] romāns Kaŗš. Varētu [illegible] virsraksts vien spētu atbrīdināt [illegible] ar kaŗam raksturīgo pārvē[illegible] nežēlību, varas- un [illegible]kāri[illegible] mumfējošo postu.

Viss [illegible] tur arī ir. Starpība [illegible] autors to mums atklāj [illegible] reportiera stāstījumā, [illegible] kaŗa dalībnieka, vērīga, [illegible] un reizē aktīva pienāku[illegible] latviešu virsnieka [illegible] galvenais, viņš — [illegible] Strāls — ir patiess, ne[illegible] ar saviem panākumiem, [illegible] tikai rāda faktus, kā[illegible] kuroreiz būtu, — labi [illegible] vai zemi. Un viņa [illegible] — sevī un ārpus se[illegible] tik cilvēciska, iejūtīga, ka jūs labprāt ļaujaties viņa vadībai un, izlasījuši grāmatu, vēl arvien it kā dzīvojat līdz autora tēlotajā gaisotnē.

Bezgala žēl, ka no šī darba, kas iecerēts trijās daļās, parādījušās klajā tikai divas pirmās, kas aptver 1. pasaules kaŗa norisi 1914. un 1915. gadā. Bet arī tā Kārļa Strāla romānam Kaŗš ir izcila vieta mūsu literātūrā, lai neteiktu vairāk, lasot arī cittautu attiecīgā laikmeta tēlojumus.

Augusts Stēģis, rezerves virsnieks, nonācis Dienvidfrontē, vērodams sava bataljona veco, nenoteikto, personisko rūpju sagrauzto komandieri, saka savam kaŗabiedram: „— — — ko mēs ar tādu kaŗā iesāksim — — —". Un tiešām, tādi bija tikai par postu, kurpretī pretiniekam viss bija noteikts un siki apsvērts. Tā krievu armijas varonīgie vai pareizāk pacietīgie kalnu pārgājieni, augusta mēneša karstajā saulē svīstot un ziemas salā brienot pa dziļu sniegu Karpātos, palika bez panākumiem, jo bija jāatkāpjas austriešu ielenktiem ar lieliem zaudējumiem, kas kareivjos izraisīja vienaldzību un virsniekos kaŗa vadības kritiku.

Pulks, pie kuŗa piederēja Augusts Stēģis, pirmajā kaujā, kuŗā viņš piedalījās, ieņēma sādžu, bet ar panākumiem nebija ko lepoties, jo pretiniekam tur bijušas tikai 1 vai 2 rotas un kavalērijas eskadrons, kas aizturējuši veselas krievu divizijas virzīšanos uz priekšu.

Augustam Stēģim ir ļoti ciešas saites ar ģimenes piederīgajiem, bet visi viņi prot valdīt savas jūtas, tikai atvadu brīdī nojaušot mātes dziļās ciešanas, „viņam pēkšņi satriecoši iešāvās galvā un visās asinīs: Un par ko? Kālab? Priekš kā? — Bet šīm domām nedrīkstēja atdoties; tām atdodoties, nebūtu iespējams ilgāk dzīvot." Tā viņš gāja savu nenovēršamo ceļu.

Cīņa pret ieņemtās zemes izlaupīšanu bija nesekmīga, ko Stēģis piedzīvoja jau kaŗa sākumā Galicijā, kad kareivji ņēma no zemnieku stropiem medu, un jo tālāk, jo nežēlīgāk laupīja un postīja ieņemtos apgabalus. Latviešu virsniekam sevišķi smagi bija piedalīties mājlopu rekvizīcijās armijas apgādei, kad jāuzduŗas uz zemnieku naidu un sieviešu skaļām vaimanām. Stēģis cenšas to novērst. Kad izejas nav, jo citi zemnieki vēl nabagāki, tad virsnieks pieliek no sevis vēl desmitnieku jau pārmaksātai atlīdzībai. Nauda nemazina ne naidīgo izturēšanos, ne vaimanas. Virsnieks pavēl kareivim ņemt nopirkto un aiziet. Un autors piebilst. „Šis cietsirdīgais virsnieks bija Augusts Stēģis. — Vēlāk šīs ainas un skaņas atjaunojās atmiņā aizvien ar jo spilgtāku spēku."

Autors nepaiet garām nepieminēdams virsnieku nesavaldību dzī-

(Nobeigums 6. lpp.)

STĀSTS

PĒTERIS LĪVĀNS ATTURĒ VOTKUS

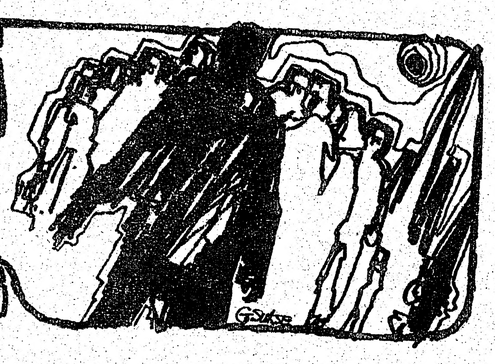

(47. turpinājums)

II

Ormsfildas tekstilfabrikas pelēkie mūŗi šaurās, [illegible] krastā izskatījās kā senlaicīgas pils no[illegible]. Ormsa nebija plata — kur tā pienāca [illegible] robežām, zēni bieži rīkoja sacīkstes: kuŗš varēs pārsviest akmeni pāri otrā krastā. Dūšīgākajiem [illegible] tas dažreiz arī izdevās. Pašā pilsētā upes krasti bija nostiprināti vietumis ar ciedru baļķiem, [illegible] ar cementa lējumu. Straumes nebija gandrīz [illegible]. To juta tikai tad, kad lielajā upē, kuŗā Ormsa [illegible] jūdžu lejpus Ormsfildas ietecēja, atvēra slūžas, lai izlaistu cauri jūŗas kuģus, kas pa Labrenča upi devās [illegible] uz lielajiem ezeriem, vai atpakaļ uz okeanu. Upes krastā vienmēr varēja redzēt sēžam zēnus [illegible] makšķerēm rokās un uzmanīgi vērojam pludiņus, vai kāds [illegible] nemaldījies asarēns vai saules zivtiņa nemeklēs [illegible] baribu.

Ormsa pilsētiņu šķīra divās daļās. Rietumu krastā atradās pilsētas valdes nams, galvenie veikali, skolas, bankas, telefona sabiedrības birojs, lielā katoļu baznīca un priesteŗu seminārs, kā arī tālsatiksmes autobusu gala stacija, kamēr austrumu pusē bija dzelzceļa stacija, mazāki veikali un strādnieku dzīvojamās mājas. Dārgākās mājas ar klusiem dārziem, veciem kokiem un koptiem zālājiem snauda pilsētiņas rietumos.

Pāris jūdžu ziemeļos no Ormsfildas, aiz Labrenča upes bija lielais autoceļš.

Upe-kanālis pilsētas vidū paplašinājās par ezeru, pa kuŗu vasarās skraidīja motorlaivas un klusi slīdēja buŗu jachtas. Ziemeļos ezers sašaurinājās atkal par upi, kas cauri purvainai pļavai pievienojās Labrenča upei. Tā še bija vairāk kā trīs jūdžu plata ar daudzām kokiem apaugušām salām. Kartē Labrenča upe šai vietā bija atzīmēta par Tūkstošsalu ezeru. Ezera krasts bija no vienas vietas izraibināts vasarnīcām.

II

— Peter! Somebody to see you!

Pēteŗa Līvāna priekšstrādnieks Filips Menards bija pakurls un runāja skaļāk nekā nepieciešams arī tad, ja cilvēks tam bija acu priekšā. Ja kāds bija jāsauc no citas telpas, Filipa Menarda balsi varēja sadzirdēt gandrīz vai pilsētas otrā malā.

Pēteris Līvāns ļāva saplāksnim nokrist atpakaļ kaudzē un devās uz lūku. Viņš atradās Lalondes kokzāģētavas noliktavas otrā stāvā un kārtoja šorīt no dzelzceļa stacijas atvestos saplākšņus.

Lalondes kokzāģētavā un būvmateriālu lielnoliktavā Pēteris Līvāns strādāja kopš ierašanās Kanadā. Kamēr Vācijā kārtoja izceļošanas formālitātes un šķērsoja okeanu, austuvē-vērptuvē, kas uz Vācijas DP nometnēm bija atsūtījusi pārstāvi strādnieku līgšanai, darba apstākļi bija mainījušies, un kad saligtie strādnieki ieradās Ormsfildā, visiem darba vairs nebija. Daļa atvesto ieceļotāju Ormsfildu tūlīt atstāja un devās tālāk uz lielajām pilsētām — Toronto vai Montrealu, citi pagaidām palika imigrācijas iestāžu iekārtotajā nometnē un sāka meklēt darbu tuvākajā apkaimē. Pēdējo starpā bija arī Pēteris Līvāns. Jau nākošajā dienā viņš, atstājis sievu un bērnus nometnē, devās uz Ormsfildu meklēt darbu.

Viņam laimējās. Lalondes kokzāģētavā dienu iepriekš darbu bija atstājis sētnieks, un Pēteris dabūja viņa vietu. Grūtāk gāja ar dzīvokļa dabūšanu, bet beigās atrisinājās arī šis jautājums. Pilsētas nomalē atradās vecs, pusē sabrucis nams, kuŗā bija brīvas divas istabas. Saimnieks bija vienīnieks — kā vēlāk izrādījās, krietns iemetējs — un labprāt pieņēma pajumtē cilvēkus, kas tam maksāja īri par telpām, kuŗās viņa tautas brāļi negāja iekšā ne lūgti. Dzīvokli Pēterim bija ieteicis Filips Menards.

— Kas tu būsi?!— Maira pārprasīja kā nesapratusi, kad Pēteris pievakarē atgriezās nometnē no Ormsfildas un izstāstīja jaunumus, — Dvorņiks?

— Mīļam bērnam daudz vārdu, — Pēteris bija labā omā. — Sētnieks, dvorņiks, namiķis — tā teica mūsu pusē. Šeit saka: dženitors. Bet ja tev patīk skanīgāki tituli, vari teikt: sanitārais pārraugs.

Bērni uzmanīgi klausījās sarunā. Par visām lietām tiem rūpēja Pēteŗa Līvāna šāsdienas gājiena izņākums: beidzot viņi izkļūs no nometnes un varēs dzīvot paši savā dzīvoklī. Vienīgais rūgtais piliens skaistajā stāstā bija Pēteŗa atklājums, ka dzīvoklis nebūs — vismaz pagaidām — lielāks par to, kas tiem bija Vācijas nometnē.

Visvairāk vīlies bija Māreis.

— Man nebūs pašam sava istaba? — viņš jautāja. — Uz kuģa visi runāja, ka Kanadā katram esot sava istaba.

— Gan ar laiku būs arī tas, — Pēteris zēnu mierināja. — Visu reizē nevar.

No „sanitārā pārrauga" par noliktavas strādnieku Pēteri paaugstināja jau pēc četrām nedēļām, kad Lalonde pats bija redzējis Pēteŗa augumu un novērojis atbraukušo latvieti darbā. Priekšstrādnieks Filips Menards bija Lalondes uzticības vīrs. Darbā viņš ieradās pirmais, mājās gāja pēdējais. Nekad Menārds neaizmirsa, ja kādam bija ko labu darījis un gribēja, lai to allaž piemin, bet ja labvēlības saņēmējs pats nepratās, tad atgādināja. Tāpēc arī Pēterim vismaz reizi nedēļā bija jādzird, cik viņš bijis laimīgs, ka tik drīz un bez pūlēm ticis pie sava dzīvokļa.

— Kas tur ir? — Pēteris, pa koka kāpnēm atsprāk-

liski zemē kāpdams, jautāja, kaut labi zināja, ka Filips viņa jautājumu tikpat nedzird.

Lejā kāpņu galā stāvēja Filips Menards, tam blakus vidēja auguma vīrs īsi apcirptiem blondiem matiem, gaišām uzacīm un ērgļa degunu. Svešais bija tērpies melnā uzvalkā un melnā kreklā ar balto stāvo mācītāja apkakli.

— Reverends Bauers, — Filips iepazīstināja. — Grib ar tevi runāt.

Bauers līksmi sniedza Pēterim roku pretī.

— Guten Tag, Amtsbruder! — Bauers vāciski sveicināja, tālāk turpinot angliski: — Kādu valodu tu labprātāk runā: vāciski vai angliski?

— Vienalga, — Pēteris atbildēja. — Neprotu kārtīgi ne vienu, ne otru. Kas jums teica, ka es mācītājs?

— Federācijas pārstāvis Brenners man rakstīja, ka uz Ormsfildu atbraucis luteraņu mācītājs, lai es dzenot rokā. Un te nu es esmu.

Bauers runāja angliski — vai nu tāpēc, lai Filips saprastu, vai arī viņam šī valoda padevās labāk. Bet Filips Menards no teiktā dzirdēja tikai desmito daļu, un tā kā viņam vairāk tieša uzdevuma abu sarunā nebija, pagriezās un aizgāja. Nebija nekas neparasts, ka vietējie mācītāji meklēja jaunatbraucējus rokā, lai iesaistītu par locekļiem savās draudzēs. Parasti viņi to gan darīja pa vakariem, apmeklēdami imigrantus mājās, bet gadījās arī enerģiskāki vīri, kas sava ganāmpulka nākamās avis gāja satikt darba vietās — lai kāds cits neaizsteigtos priekšā. Un Baueru viņš zināja — par to izdarīgāka otra nebija. Kamēr citi tikai vēl domāja, ka kaut ko vajadzētu darīt, Bauers jau bija izdarījis. Pagājušajās Lieldienās visa Ormsfilda runāja par Baueru: viņš bija pats sev nosūtījis telegrammu, licis to nofotografēt un iespiest vairāk simtu eksemplāros. Blakus telegrammas fotografijai bija teksts: „Sakarā ar saņemto ziņu Sv. Andreja baznīcā soda izpildīšanas brīdī notiks piemiņas un aizlūguma dievkalpojums. Nenokavējiet ierasties! Pierādīsim savu lojālitāti nevainīgi notiesātajam!" Pašas telegrammas teksts bija īss un skaidrs: „Ormsfildas Andreja baznīcas speciālkorespondenta ziņojums no Jeruzalemes. Poncijs Pilāts nāves sodu apstiprinājis. Krustā sišana Lielajā Piektdienā agrā pēcpusdienā. Soda vieta — Golgatas kalns ārpus Jeruzalemes."

(Turpinājums sekos)

PUĶU VEIKALA LOTUS 20 ZIEDOŠI GADI TORONTO

Veikala apakšstāvā ar latviešu daiļamatnieku bagātīgo darbu klāstu, no kreisās: Ināra Tīruma, Valentīna Poriete, Irma Kajaka un Zenta Dreifelda. Apakšējā attēlā: kā ziedi sakārtojami dažādiem svinību gadījumiem, to parāda Irma Kajaka un Ināra Tīruma. Pa labi — veikala īpašnieks Arvīds Tīrums ar latvisko pūralādi. Foto: J. Liģers

Būs tomēr „citi vēži citā kulitē"

KAS PAREDZĒTS ATSEVIŠĶAJOS SARĪKOJUMOS DAUGAVAS VANAGU 2. GLOBALAJĀS DIENĀS NĀKOŠĀ GADĀ TORONTO?

Atceroties piedzīvoto gandrīz vai katastrofālo fiasko Kanadas latviešu šāgadā dziesmu svētkiem paralēli tai pašā laikā rīkotajos ASV rietumkrasta dziesmu svētkos Losandželosā, tā vismaz liekas, šo dziesmu svētku mākslinieciskais vadītājs režisors Vilis Lapenieks laikraksta „Laiks" 24. oktobŗa numurā izteicis domu, ka dziesmu svētki notiek pārāk bieži un ieteicis pārmaiņus ASV un Kanadā rīkotos apvienot vienos kopīgos svētkos, tos pārmīšus organizējot abās zemēs ar lielāku laika atstarpi. Šai sakarā V. Lapenieks cita viņu rakstījis: „Daļēji dziesmu svētku vienreizīgumu atšķaida vēl arī citi latviešu lielsarīkojumi, kur arī ne reti notiek koŗu kopkoncerti, tautas deju lielsarīkojumi un kuŗus arī apmeklē apmēram tas pats tautiešu kontingents. Piemēram, tagad pat atkal visā drīzumā viens tāds lielsarīkojums ir gaidāms, proti, Daugavas Vanagu jubilejas svinības. Tā, protams, ir pavisam cita organizācija un citi rīkotāji, bet tomēr — apmeklētāju ziņā tie būs vieni un tie paši vēži, tikai citā kulitē."

Negribas pieņemt, ka ar šo rakstīto V. Lapenieks gribējis apstrīdēt citu organizāciju tiesības pat lielas jubilejas gadījumā rīkot plaša apmēra sarīkojumus, taču netiešs pārmetums citātā izskan, ar neizteiktu, bet viegli secināmu domu, ka dziesmu svētku labā nekādus citus lielsarīkojumus nevajadzētu organizēt. Ir saprotams V. Lapenieka sarūgtinājums par Losandželosā piedzīvoto neveiksmi, taču šo ASV rietumkrasta rīkošanā jau visi priekšnoteikumi bija nelaimīgi, vēl nelaimīgāks organizēšanās darba sākums ar dažādiem pārpratumiem un starpgadījumiem. Tas tomēr nevar būt pamats atzinumam, ka DV 2. globālās dienas nākošā gadā Toronto, salīdzinot ar dziesmu svētkiem, būs „vieni un tie paši vēži, tikai citā kulitē". Ne apmeklētāju, nedz arī programmas ziņā tā nebūs. Ja V. Lapenieks būtu labāk informēts, izlasot kaut vai līdz šim sniegto informāciju par DV 2. globālajām dienām, tad viņš pats spētu secināt, ka šai lielsarīkojumā tomēr būs „citi vēži citā kulitē".

Taču V. Lapenieka raksts liek jau tagad mazliet vairāk pakavēties pie DV 2. globālo dienu atsevišķajiem sarīkojumiem, kuŗos nebūs ne kopkoŗa koncerta, ne tautas deju lieluzveduma, kuŗi vispār pat mazākajā mērā nelīdzināsies dziesmu svētkiem, bet satura un idejas ziņā krasi atšķirsies no tiem. Protams, arī šai sarīkojumā Toronto pulcēsies daudzi, kuŗi ieradās arī Kanadas latviešu 5. dziesmu svētkos šai gadā, taču vēl vairāk būs tādu, sevišķi no aizjūras zemēm, kuŗi dziesmu svētkos nebija. Tādēļ nevar apgalvot, ka DV 2. globālajās dienās piedalīsies „apmēram tas pats tautiešu kontingents". Nav un nevar būt šaubu, ka šis DV organizācijas sarīkojums nekādā ziņā negātīvi neiespaidos ASV latviešu 5. dziesmu svētkus, kuŗi notiks 2 gadus vēlāk Klīvlendā.

Visu rūpīgā sagatavošanas darbā apsveŗot, cenšoties apmeklētājiem dot ne tikai DV darbam raksturīgo, bet arī nacionālisma impulsus mazāk parastā veidā, taču neaizmirstot arī jaunatnes intereses, ne visu atsevišķo sarīkojumu programma jau pieņemta pilnībā, taču galvenajos pamatvilcienos tā jau izstrādāta. Šim darbam bija veltīta arī DV 2. globālo dienu rīcības komitejas prezidija astotā sēde 12. novembrī DV namā Toronto, kuŗā galvenokārt pārrunāja svētku dievkalpojumu, sporta sacensības, biļešu izplatīšanu un sarīkojuma reklāmēšanas jautājumus. Šai sēdē nebija sabiedrībai ziņojamu lēmumu, tā dēļ šai rakstā iespējams pakavēties pie jau zināmās galveno sarīkojumu programmas, par kuŗu tuvāka informācija vēl nav sniegta, lai kļūtu skaidrs, ka rīkotāji nebūt nedomā „tos pašus vēžus pārvietot no vienas kulītes otrā". Protams, viens otrs sarīkojums savā ziņā līdzināsies „Nākotnes 70" programmas ietvaros notikušajiem dziesmu svētku priekšnedēļā, bet jāievēro, ka „Nākotnes 70" pasākumi bija tik vispusīgi, ka praktiski tikpat kā vairs nav iespējams sarīkot kaut ko tādu, kas zināmā līdzībā jau nebūtu bijis „Nākotnes 70" nedēļā.

Tomēr DV 2. globālo dienu organizētājiem izdevies pat tas! Jo sevišķi tas sakāms par sarīkojumu virknes kulmināciju — Lielo jundu, kuŗai, liekas, satura un izkārtojuma ziņā mūsu svešuma dzīvē līdz šim nekas līdzīgs vēl nav noticis. Še, ja tā var teikt, „skatos un skaņās" būs parādīta latviešu kaŗavīru vēsture — īpašā uzvedumā, kas svārstīsies starp deklamācijām un teātri, ar mūziku, dziesmām un skaņu efektiem, ar uz sienas projicētām mainīgām dekorācijām, kuŗas varētu apzīmēt arī par gleznām. Tās darina trīs Toronto latviešu mākslinieki — Arnolds Nulītis, Valdis Vare un Pēteris Kārkliņš. Šī uzveduma divas daļas sniegs Bostonas latviešu teātŗa, bet vienu — DV teātŗa Kanadā dalībnieki, parādot seno zemgaļu laiku, latviešu strēlnieku leģendāro kauju posmu un Latvijas atbrīvošanas cīņas, pēc tam uzvedumam pārejot faktiskajā Lielajā jundā ar Andreja Eglīša „Dievs, Tava zeme deg" un Daugavas vanagu pulcēšanos no visām zemēm ar saviem karogiem, sarīkojumam beidzoties ar Latvijas himnu. Uzveduma režisors ir Reinis Birzgalis, kuŗš jau decembrī uz laiku ieradīsies Toronto, lai uzsāktu iestudēšanas darbu ar DV teātŗa Kanadā dalībniekiem. Režisora palīgs iestudēšanas darbā ir Džintars Pūpēdis, bet sarīkojuma administrātore Inta Purva.

Ja katrā ziņā, kaut vai „aiz matiem pievelkot", grib saskatīt kādu līdzību ar dziesmu svētkiem, tad tas būtu iespējams vienīgi DV organizācijas 25 gadu jubilejas aktā resp. tā mākslinieciskajā programmā, kuŗā paredzētas koŗa dziesmas. Taču nedziedās kāds sakomplektētais kopkoris, bet Toronto jauktais Dainas koris diriģentes A. Kārkliņas vadībā atskaņos, paredzams, 15 dziesmu no DV rīkotajā mūzikas sacensībā ar 1000 dol. godalgotā Jāņa Norviļa darba „Senā gadskārta latviešu tautas dziesmā", kas ietverts 38 atsevišķās dziemās. Akta mākslinieciesko programmu ar ērģeļu solo kuplinās pats godalgotais komponists, bet jaunās paaudzes dziedoņi Dace Kārkliņa un Imants Baruss duetā dziedās 3 dziesmas. Šis būs vienīgais no globālo dienu galvenajiem sarīkojumiem, kuŗā teiks arī runas, taču, atskatoties uz tik lielas globālas organizācijas, kāda ir Daugavas Vanagi, 25 darbības gadiem, gluži bez runām jau iztikt nevar. Akta svētbrīdi vadīs archibīskaps A. Lūsis, DV organizācijas goda biedrs, bet galveno runu teiks DV organizācijas priekšnieks V. Hazners. Laiks paredzēts arī atsevišķo zemju DV priekšniekiem. Šai jubilejas aktā, kuŗā rīkotāji iecerējuši savākt vienkopus visus Latviešu leģiona kaujas karogus, kuŗi izvesti brīvajā pasaulē, Austrālijas DV pārstāvji kā savu dāvanu organizācijai nodos nesen izgatavoto DV standartu, kuŗš Austrālijā jau iesvētīts.

Kā jaunatnes sasaukšanās dziesmā 2. jūlijā. Tā organizēšana nošu vakars svētku dienu ievadījumā 2. jūlijā, tā organizēšana nodota pašu jauniešu ziņā, paredzot pēc programmas, kuŗu plāno t. s. „raibā vakara" veidā, jauniešu pakavēšanos savā starpā vien pēc pašu patikas un interesēm. Šai jauniešu vakarā, kuŗā kā viesi, protams, aicināti arī citu paaudžu piederīgie, izrādīs apmēram pusstundu garu, īpaši šim sarīkojumam rakstītu Artura Voitkus skeču, kuŗu režisors Hugo Miķelsons iestudē ar Toronto latviešu ģimnazijas drāmatiskā pulciņa dalībniekiem — kā pašreizējiem skolas audzēkņiem, tā absolventiem. Bez 9 skeča darbības personām — 5 meitenēm un 4 zēniem — izrādē būs iesaistīti arī dejotāji, dziedātājas un eventuāli arī Motrealas koklētājas. Ar patstāvīgiem priekšnesumiem uzstāsies arī Toronto latviešu biedrības tautas deju kopa Dīdžancis un Hamiltonas meiteņu kvintets Rota. Taču šī sarīkojuma programma vēl nav pilnīgi izkristallizēta. Bija apsvērta dažādu citu mazansambļu aicināšana, taču rīkotāji arvien vairāk sliecas uz kādas citas ieceres īstenošanu — īpašu jauniešu koŗi, ar kuŗu 5 dziesmas iestudētu diriģente A. Kārkliņa, dziedātājiem nākot no dažādām pilsētām. Taču šī iecere nav tik viegli īstenojama, jo korim netrūktu gan meiteņu, bet pagaidām tikpat kā nav zēnu. Taču rīkotāji ir optimisti un cer šīs grūtības pārvarēt.

Še minēti tikai 3 no 7 galvenajiem sarīkojumiem, kuŗiem kopkarte maksā 20 dol. (jauniešiem līdz 18 gadiem 16 dol.), bet viesiem no citiem kontinentiem tikai 8 dol., bet jau tie liecina, cik maz līdzības DV 2. globālajām dienām kā saturā, tā idejā ar dziesmu svētkiem. Pie pārējiem sarīkojumiem, kuŗiem programma tāpat galvenajos vilcienos jau izvēlēta, pakavēsimies turpmākos informācijas rakstos.

Vē.

Būt labam latvietim

VALSTS TAPŠANAS UN DV DRUVAS NODAĻAS GADASVĒTKI

Mūsu mātes Latvijas dzimšanas dienas atceres svinības Toronto un tās tuvākās apkārtnes latviešu centros pabeidzās 28. novembrī „Latviešu pagastā". Reizē ar Latvijas 52. gadadienu DV Druvas nodaļa atzīmēja arī savu astoto dzimšanas dienu.

Ne vienmēr biedru skaitliskais sastāvs nosaka kādas organizācijas rosību vai rocību. Pats galvenais noteicējs faktors ir priekšzīmīga vadība. DV Druvas nodaļas priekšnieks A. Kalniņš un lauksaimniecības b-bas pr-ks Ž. Bukovskis strādā roku rokā, par svētību „Latviešu pagastam" un priekšzīmi pārējai latviešu saimei.

Divkāršos svētkus ievadīja kopīgi nodziedāta Latvijas valsts himna, kam sekoja „Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils." DV Druvas nodaļas pr-ka A. Kalniņa uzrunai sekoja LNAK valdes pr-ža T. Kronberga svētku runa. Vēstījums ietvēra domu, ka arī šodien esam līdzīgā situācijā kā pirms 52 gadiem, kad nevis tūkstoši, bet daži simti ticēja Latvijas brīvības idejai. Tāpēc, kaut arī dārgi maksā būt labiem latviešiem, ir pēdējais laiks ne tikai domāt un runāt par Latvijas valsts atgūšanu, bet nest daudz lielākus materiālos un darba upuŗus cīņai par mūsu valsts atbrīvošanu. Tad LNAK priekšsēdis paskaidroja jaunradītā Latvijas brīvības fonda ideju, funkcijas un nozīmi.

„Retas gan būs tās ģimenes, kuŗas nevarētu iemaksāt 100 dol. Brīvības fondā," aiz muguras ieskatot runājās viešņa no Bramptonas. „Toreiz, kad bēgām no lieliniekiem, domājām tikai, kā izglābt savu kailo dzīvību. Nu mums visa kā gana. Ja kāds vēl uzdrīkstētos vaidēt, ka neiznāk, tāds nav arī Kanadas brīvības cienīgs."

Ka LNAK valdes pr-ža aicinājums krita auglīgā zemē, pierādīja arī DV Druvas nodaļas pr-ka A. Kalniņa un DV KV pr-ža E. Krūkas devums Latvijas brīvības fondā.

DV KV pr-dis E. Krūka savā uzrunā arī zīmīgi minēja, ka DV Druvas nodaļas vadība savas nodaļas saistības vienmēr kārtojusi ne tikai ar uzviju, bet pati meklējusi veidus un ceļus, kur un kā dot vēl vairāk.

„Svarīgi ir, cik tu esi ziedojis citiem, nevis, ko tu esi gribējis iegūt. Ne ātrums, ar kādu tavi šķietamie panākumi auguši, bet gan kādā virzienā gājušas tavas domas," uzrunu nobeidzot, teica DV KV pr-dis.

Ar DV KV atzinības rakstiem par darbu DV organizācijas labā apbalvoja vanadzes Austru Bukovsku un Astrīdu Beņķiti.

Programmas daļā dziedāja DV Toronto nodaļas vanadžu ansamblis O. Liepas vadībā un deklamēja aktieris E. Jurševskis. Kā arvien, Druvas vanadžu viesmīlība un sarūpētais cienasts lika izjust, ka ikviens bija mīļi gaidīts viesis.

Pārstāvētas bija Toronto, Hamiltonas, Ošavas, Bramptonas un Londonas DV nodaļas, kopskaitā ap 50 viesu, kas norāda, ka Druvas nodaļa ir ļoti svarīgs un neatsveŗams loceklis Kanadas DV organizācijas kopībā. —jk

Profesora JĀŅA KUGAS

PIEMIŅAS IZSTĀDE

Sv. Jāņa baznīcas zālē, 200 Balmoral Ave., Toronto.

Atklāšana piektdien, 11. decembrī, pl. 8 vak. Atvērta līdz 18. decembrim no pl. 5 — 9 vak. Nedēļas nogalēs no pl. 3 — 9 vak.

Ziemsvētku dāvanu izvēlei apmeklējiet

THE CRYSTAL SHOP

(iepriekš pazīstamais Hamburg Centre)

tagad: 1178 Kennedy Road, Scarborough

2 bloki ziemeļos no Lawrence. Tālrunis 755-0800.

Mērenas cenas kā parasti. Kristalls, porcelāns, lielas vāzes, sudrabs, spilvenu pārvalki un rotaļlietas no Vācijas.

TORONTO ZIŅAS

● Laikā no 11. — 18. decembrim Sv. Jāņa baznīcas sarīkojumu zālē notiks prof. Jāņa Kugas piemiņas izstāde, kuŗā rādīs 40 latviešu gleznieciības meistara darbu, galvenokārt pēdējos dzīves gados gleznotās ainavas, kuŗas būs arī pērkamas. Izstādi 11. decembrī plkst. 8.30 vakarā atklās LNAK priekšsēdis T. Kronbergs. Izstāde būs atvērta darbdienās no plkst. 5 — 9 vakarā, bet sestdienā un svētdienā no plkst. 3 — 9 vakarā.

● Mākslinieku vienības Latvis sarīkojumā tēlnieks Augusts Kopmanis 9. decembrī plkst. 7.30 vakarā Latviešu namā stāstīs par savu Eiropas ceļojumu, demonstrējot ap 20 min. gaŗu filmu un krietni vairāk nekā 100 krāsu diapozitīvu. A. Kopmaņa ceļojuma galvenais nolūks bija iepazīties ar gleznotāja Anša Cīruļa darbiem Tautu savienības namā Ženēvā un Niklāva Strunkes darbiem Romā, iegriezties Kastaņolā un tikties ar piederīgajiem Francijā, kur varēja iepazīties ar Pikaso mūzeju un citām mākslas pasaules vērtībām. Lai pētītu mozaīkas, viņš speciāli devās arī uz Ravenu. Gūtajos iespaidos A. Kopmanis sarīkojumā tagad dalīsies ar klausītājiem un skatītājiem.

● Sv. Jāņa draudzes dāmu komiteja Ziemsvētku ieskaņai 12. decembrī plkst. 7.30 vakarā draudzes baznīcā rīko garīgu koncertu, kuŗā dziedās kontralts Antonina Vaivode, ērģeļu pavadījumus spēlējot brīvmāksliniekam Viktoram Kviesim.

● DV teātŗa Kanadā internais eglītes vakars teātŗa dalībniekiem un draugiem notiks 20. decembrī plkst. 5 pēcpusdienā DV namā. Līdzņemami groziņi un maza dāvana savstarpējai izmaiņai pie eglītes.

● Pēc vairāk nekā gada aizvadīšanas slimnīcā, pēdējās trīs dienas esot nesamaņā, 3. decembŗa agrā rīta stundā miris Rīgas 2. valsts ģimnazijas dibinātājs, izveidotājs un ilggadējais direktors Pēteris Aivars. Pēc piedzīvotas triekas viņu jau pērnā gada rudenī ievietoja Humber Memorial slimnīcā, bet vēlāk pārvietoja uz Vestonas slimnīcu, kur sirmais jaunatnes audzinātājs, savu kādreizējo audzēkņu un korporācijas Frat. Metropolitana saimes suminmāts, šāgada 2. martā atskatījās uz 90 mūža gadiem, bet tagad turpat slēdzis acis uz mūžu. Par nopelniem izglītības un jaunatnes audzināšanas darbā P. Aivars bija apbalvots ar Trijzvaigžņu ordeni un Francijas akadēmijas Palmu ordeni. Par aizgājēju sēro dzīvesbiedre Lilija, arī skolotāja Rīgas 2. valsts ģimnazijā, meita Ingrida Bomane, kas strādā par skolotāju, ar ģimeni Gvelfā un autokatastrofā nogalinātā dēla Maŗģera atraitne Zenta ar dēlu Jāni un meitu Daiju ar mazbērniem Austrālijā. Nenotiekot īpašam aizlūgumam, tautieši no nelaika varēja atvadīties jau 4. decembrī Rosara bēŗu namā, bet dienu vēlāk māc. A. Brieža vadīts izvadīšanas ceremoniāls notika Sv. Džēma kremātorijā.

● Pēc vairāku nedēļu slimošanas smadzeņu triekas sekās 29. novembrī Ziemeļjorkas slimnīcā mirušajam kalpakietim un Lāčplēša kaŗa ordeņa kavalierim Eduardam Jānim Lūsim tieši 73. dzimšanas dienā, 2. decembrī bija veltīts aizlūgums Rosara bēŗu namā, piedaloties māc. A. Čopam un daudziem bijušajiem kaŗaviriem. Dienu vēlāk māc. A. Čopam izvadot aizgājēju no Rosara bēŗu nama uz Sv. Džēma kremātoriju, sēru mūziku spēlēja Edite Timermane - Ozola, lāčplēsis A. Vītoliņš nesa spilventiņu ar nelaika ordeņiem. Kremātorijas kapellā pēc māc. A. Čopa teiktās lūgšanas no veļiem piepulcinātā atvadījās Latviešu virsnieku apvienības Kanadā priekšsēdis A. Augulis, Latviešu kaŗa invalīdu apvienības Kanadā priekšsēdis J. Grīnvalds, Latviešu kaŗa veterānu - strēlnieku biedrības Kanadā vicepriekšsēdis A. Skrinda, Kanadas DV saimes uzdevumā K. Bencons, bet Kalpaka bataljona un Lāčplēša kaŗa ordeņa kavalieŗu vārdā plkv. A. Liepiņš, nelaika līdzgaitnieks Latvijas atbrīvošanas cīņās, kā arī Sv. Andreja draudzes priekšnieks R. Roze. Vēlāk ap 30 bērinieku pulcējās DV namā, kur aizgājēja piederīgie bija klājuši bēŗu mielasta galdu. Vltn. E. Lūsim veltītu nekrologu sniegsim kādā no mūsu laikraksta nākošajiem numuriem.

● DV Toronto nodaļas Ziemsvētku eglītes vakars pieaugušiem un bērniem ar priekšnesumiem notiks 19. decembrī plkst. 4.30 pēcpusdienā DV namā, 125 Broadview Ave. Svētbrīdi vadīs māc. R. Ekšteins, pēc tam, citā telpā, notiks īpašs bērnu vakars ar rotaļām, dziesmām un citām bērnu nodarbībām. Pieaugušie eglītes vakarā lūgti ņemt līdz dāvanas pašapdāvināšanai, apm. 2 dol. vērtībā. Būs klāts Ziemsvētku galds. Ieeja 2 dol. no personas. Eglītes vakaram bērni līdz 12 gadiem iepriekš piesakāmi Anastāsijai Brokai, 107 Winnet Ave., Toronto 10 (tālr. 651—1737) līdz 15. decembrim. — DV Toronto nodaļas Jaungada sagaidīšanas balle 31. decembrī plkst. 7.30 vakarā DV namā. Spēlēs H. Arro deju kapella. Iepriekšpieteikšanās un tuvāka informācija DV kluba (tālr. 465—5225).

● Gaujas (32.) un Rīgas (72.) skautu vienības gada sapulce notiks 10 dec. plkst. 8 vakarā Latviešu namā.

● Viesturа koncerts 21. martā plkst. 6 vakarā Sv. Andreja baznīcas telpās par labu TLB sestdienas skolai.

● Kanadas DV 4. jauniešu salidojums no 26.—27. decembrim Cedar Glen nometnē.

18. novembŗa atcere Londonā

Londonas un apkārtnes tautieši Latvijas valsts dibināšanas atceres sarīkojumu DV Londonas nodaļas izkārtojumā atzīmēja 14. novembrī Forest City Kivanis Senior Citizen kluba mājīgajās telpās. Pēc Latvijas valsts, gaidu un skautu vienību karogu ienešanas sarīkojumu ar īsu uzrunu ievadīja DV Londonas nodaļas valdes pr-dis Guntars Brikmanis. Svētku runu teica LNAK padomes loceklis Jāzeps Grodnis, galvenokārt iztirzājot un uzsveŗot mūsu trimdas laika darbu un eventuālās izredzes Latvijas brīvības atgūšanai nākotnē.

Pēc svētku runas viesis pasniedza aploksnes Londonas latviešu skolas audzēkņiem un Londonas jauniešiem, kas bija uzvarētāji Londonas latviešu organizāciju rīkotajā latviešu grāmatu lasīšanas sacensībā. Kā sekmīgākie lasītāji balvas saņēma: Suzanna Hamiltone, Pauls Jurjāns, Sīmanis Miču̇lis, Pēteris Rudzītis, Ingrida Rieta un Ilga Brikmane

Par svētku priekšnesumiem bija rūpējušies Londonas latviešu jaunatnes pulciņa Sakta dalībnieki ar deklamācijām, dziesmām un tautiskām dejām. Bija patikami vērot ne tikai jaunatnes sniegumus, bet arī šī vakara atsevišķo paaudžu saliedēto vienības izpausmi. Programmas atbildīgais vadītājs bija Andris Aukmanis, tautiskās dejas vadīja Juris Eglītis, bet meiteņu dziedātāju ansambli — Dace Beitāne.

Pēc svinīgā akta un priekšnesumiem lielais svētku viesu pulks vēl pakavējās pie svētku azaida. Par cienastu bija rūpējušās DV Londonas nodaļas vanadzes priekšnieces Ilgas Bērziņas vadībā.

Latvijas vārda daudzinājums filatelijā

Anglijas pilsētas Bradfordas filatelistu b-bas vitrīnā vietējā mūzejā novembŗa mēnesī bija redzams Latvijas pastmarku izlases klāsts, par kāda izstādīšanu, sakarā ar Latvijas dibināšanas piemiņas dienu, nu jau kuŗo gadu rūpējas mūsu tautietis K. Bērziņš. Viņš ir DVF Bradfordas nod. kultūras nozares vadītājs un, būdams cītīgs filatelists, ir arī pieminētās fil. b-bas biedrs. Šāgada klāstā bija redzamas Satversmes sapulces 1 un 3 rubļu piemiņas markas, kā robotos, tā grieztos komplektos. Bez tam bija izstādīts 1920. g. izdotais Sarkanā krusta labdarības marku komplekts, kas iespiests uz vienpusīgi apdrukātām kādreizējās Rīgas komūnistu partijas naudas zīmēm, kā arī Latvijas pirmā ārlietu ministra Zigfrīda Meierovica piemiņas marku grieztais komplekts. Visplašāk ar paskaidrojumiem papildināts 1932. g. aizsargu organizācijai par labu izdotais marku klāsts 1, 2, 3, 4, 5 santīmu vērtībās ar attiecīgām virsmaksām aizsargu organizācijai par labu. No klāstam blakus rakstītiem paskaidrojumiem vērīnas aplūkotāji — sveštautieši, droši vien, pirmo reizi savā mūžā lasīja tādus vārdus kā Lāčplēsis, Laimdota, melnais bruņinieks u. c.

A. P.

Protestēsim!

Sakarā ar mūsu laikraksta šīsdienas numurā ievietoto DV Kanadas valdes un LNJAK uzsaukumu rakstīt vēstules ASV prezidentam Niksonam un protestēt pret lietuviešu jūrnieka izdošanu padomju kuģa komandai ASV territoriālajos ūdeņos, zemāk ievietojam paraugvēstuli angļu valodā tiem rakstītājiem, kam būtu valodas grūtības. Protams, ikviens var izvēlēties arī pats savu tekstu.

PARAUGVĒSTULES TEKSTS

The President of the United States of America,
The White House,
Washington, D. C., U.S.A.

To the President of the United States of America

(Datums)

I express my disgust at the deplorable handling by the United States of America of the incident off Martha's Vineyard on November 23rd, 1970 and the rejection of the Lithuanian seaman's pleas for asylum. It is commendable, however, that immediate steps have been taken to identify and reprimand those directly guilty of this crime against human liberty, and I urge you to do everything possible to prevent the further persecution of the Lithuanian seaman by the U.S.S.R. I trust that this is the first, and also the last, incident of this nature in the United States of America.

Yours respectfully,

(Paraksts)

Latvijas valsts neatkarības proklamēšanas atceres akta dalībnieki Grand Rapidos. Attēlā pa kreisi: DV apvienības priekšnieks Arnolds Balodis atklāj aktu un ziņo par Tautas balvas piešķiršanu pulkvedim Vilim Janumam.

Ģimene - latviskā gara avots

Kr. Barona latviešu skolā Čikagā 18. novembra aktu ievadīja pēc G. Strautmaņa lūgšana. Skolas pārzinis V. Šmits izdalīja LNAK nopelnu stipendiju pārbaudījumu atzinības rakstus un nauda balvas Baibai Liepiņai, Valdim Aistaram un Uģim Sprūdiņam. Šajā dienā Čikagas saskaņa atzīmēja ilggadēja skolotāja H. Kreicera 75 mūža gadus, kādā sarīkojumā V. Šmits pasniedza gaviļniekam grāmatu, bet bērnu dārza audzēkne Astra Indāne visu skolnieku vārdā ziedus. Arī H. Kreicera 4. ģimnazijas klases audzēkņi Andra Roze un Jānis Eizis sveica savu audzinātāju ziediem. Čikagas latviešu inženieru biedrības vārdā skolai sveicienu noņēva R. Nīkurs, pasniegdams aploksni.

Svētku runu teica žurnāla Mazputniņš redaktors Dr. L. Streips. Viņš nospodrīja Apvienoto nāciju pasīvitāti Baltijas valstu tiesību jautājumā un apsveica Ilinojas senātora Persija (Percy) iesniegto rezolūciju par Ukrainas, Baltkrievijas un Baltijas valstu atbrīvošanu. Galvenais tomēr ir, ko savas valsts brīvības atgūšanā darījuši paši latvieši. Dr. L. Streips ar atzinību piemin̄ēja vispirms Ņujorkas latviešu jauniešu demonstrāciju pie Apvienotajām nācijām un New York Times redakcijā. Runātājs uzsvēra, ka ietekmīga demonstrācija pret komūnistu okupāciju izvērtās arī dziesmu svētki Torontō, kur visos uzvedumos piedalījās latviešu jaunatne, tāpat Latvijas fonda darbības uzsākšana, kuŗā savākti jau 7000 dol. Skolniekiem un jauniešiem referents norādīja uz latviešu valodas nozīmīgumu: kamēr dzīva valoda, dzīva būs tauta. Uzrunājot vecākus, Dr. L. Streips pasvītroja, ka ne sestdienas skolas nedz vasaras nometnes nespēs uzturēt latvietību, ja to neveiks ģimenē. Vecāku pienākums ir bērnus ievadīt un tiem palīdzēt ieaugt latviskajā gara pasaulē.

Priekšnesumus sniedza bērnu dārza runas koris R. Dimantes un A. Obergas vadībā, tautskolas audzēkne I. Pormale skandēja J. Medeņa dzejas, bet tautskolas un ģimnazijas koŗi dziedāja tautas dziesmas M. Cakares vadībā.

I.S.

Divi atšķirīgi referāti

Latviešu preses biedrības 25 gadu jubilejas sarīkojumu cikla referātu rītā 28. novembrī viesnīcas Belmont Plaza telpās Ņujorkā bija tikai 18 klausītāju. Šajā pat laikā Taimskvērā notika baltiešu demonstrācija pret lietuviešu jūrnieka izdošanu krieviem. Daļa sarīkojuma dalībnieku labāk vēlējās iet uz demonstrāciju, nekā klausīties referātus. Tā kā arī lielākā daļa paneļdiskusiju dalībnieku un daži valdes locekļi bija demonstrācijā, tad diskusijas nevarēja notikt. Nedaudzie referātu apmeklētāji un rīkotāji par šādu rīcību bija sašutuši. Vēlāk, redzot demonstrācijas panākumus radio un televīzijas raidījumos, tāpat lasot Ņujorkas laikrakstus, sašutums norima.

Ievadot savu referātu par mūsu laikrakstu nozīmi trimdas latviešu dzīvē, Kanadas viesis Alfrēds Vinčels norādīja, ka vērojot tukšās krēslu rindas, latviešu sabiedrībai par preses un grāmatniecības jautājumiem nav intereses un referāta temats būtu jāmaina. Viņš uzsvēra, ka laikraksta uzdevums ir informēt lasītājus. Taču šāds izskaidrojums būtu bijis lietojams tikai Latvijā. Šeit, trimdā, avīzes nedrīkst pieturēties pie ideoloģiju un didaktiku. Kaut gan trimdas latviešu laikraksti dēvējās par bezpartejiskiem, tiem nomanāma skaidra līnija. Laikrakstā dodams vārds arī citiem novirzieniem, pretējiem uzskatiem, lai lasītājus iepazīstinātu ar vairākiem viedokļiem. Pēc referenta domām lasāmi vismaz divi laikraksti. Lasot tikai vienu, lasītājam nav pietiekamas informācijas, lai nāktu pie kāda viedokļa. Viena cilvēka teiktais divu cilvēku skatījumā atbalsojas divējādos veidos. Ilustrācijai viņš lietoja A. Irbes rakstu Latvijā Amerikā un A. Dziļuma rakstu Latvijā, apskatot Stokholmā notikušā Latvijas PEN kluba sarīkojuma aprakstu. A. Irbe norādījis, ka vienīgais grāmatu apgāds, kas darbojas uz komerciāliem pamatiem, bez blakus ienākumiem, ir Tilts, bet aizmirsts Grāmatu Draugs. Tomēr zinot A. Irbes simpatijas apgādam Ceļinieks un Tiltam, šādu rakstību var izskaidrot. Dziļums ir pieminējis arī Grāmatu Drauga apgādu.

Referents norādīja, ka šajā PEN kluba sanāksmē arī runāts, ka vajadzīgas brošētas grāmatas, kaut gan piedzīvojumi rāda, ka tās nepērk. M. Zīverts arī norādījis, ka nevajadzētu memuārus, kaut gan tos pērk visvairāk. Grāmatu valoda ir ļoti slikta, jo korektūru lasīšana ir apgādu lielākais trūkums. Ir milzīgs iespieduma kļūdu skaits. Arī laikrakstos šo kļūdu ir daudz, bet laikraksts gatavots steigā. Latviešu rakstu valodā saviesušies daudz angļu vārdu; arī Latvijā latviešu valoda pilna ar svešvārdiem. Daudzreiz redaktoriem jāpārraksta slikti uzrakstīti manuskripti. Autoriem būtu pasakāms, lai vispirms iemācās latviešu valodu un tikai tad sāk rakstīt, bet tad zaudētu rakstītājus. Latviešu valoda laikrakstos ir dažāda. Daži autori nekrologus raksta tagadnē, ko referents ieteic rakstīt pagātnē.

Otrs Toronto viesis Alb. Kalniņš savā referātā norādīja, ka latviešiem nav senu rakstu liecību, ir tikai divas sveštautiešu sarakstītas chronikas. Valoda pati par sevi ir pierādījums tautas izcelsmei. Tālāk referents norādīja, ka latviešiem dažkārt trūkst nacionālās pašapziņas un tos māc mazvērtības apziņa. Daudziem Ziemeļkrievijas vietu vārdiem ir baltu izcelsme, ko nenoliedzot arī padomju zinātnieki. Referents domāja, ka arī Maskavas vārds ir baltu izcelsmes. Daudzi latviskas izcelsmes vārdi esot **Valdaja** apkārtnē. Pats vārds nozīmējot apgabalu, kas „valdot". Domā, ka rusi nākuši no Baltijas jūras dienviddaļas un nodibinājuši rusu federāciju. Elbas upei esot arī nosaukumi Laba un Balta. Pats baltu nosaukums cēlies no tā, ka tauta pielūgusi baltos (labos) dievus, kurpretim ķelti pielūguši melnos vai sliktos dievus.

Valoda sākusies ar izsaucieniem: „ i, e, u, kas vēlāk pārgājuši salikteņos ai, au. Šīs skaņas dažreiz lieto vēl tagad.. Referents domāja, ka latu valoda esot vecāka par latīņu, grieķu un citu valodām. Pēc tam radušies „svētie burti", no kuŗiem pats svarīgākais esot r, kas devis āriešu nosaukumu. Pirmā tomēr bijusi žestu, kam sekojusi indiāņu valoda, kas palikusi primitīvā stāvoklī.

Referāts ieilga, jo referents to nespēja vairs pabeigt, mēģinādams piecas reizes tikt pie beigām... —be

SAVIENOTAJĀS VALSTĪS

MANČESTRA

Konektiketas latviešu organizāciju komiteja Latvijas valsts proklamēšanas atceri rīkoja 14. novembrī Mančestrā. Sarīkojumā, kuŗu ar svētbrīdi ievadīja Vilimantikas latviešu ev.-lut. draudzes mācītājs V. Rolle, piedalījās vairāk nekā 200 apmeklētāju. Viesis Dr. J. Kļaviņš solodziedājumā atskaņoja ASV himnu, klavierpavadījumu spēlējot pianistam A. Krūmiņam. Organizāciju komitejas priekšsēža L. Pukinska uzrunai sekoja Latvijas himna, svētku runu sakot Amerikas latviešu jaunatnes apvienības bijušajai priekšniecei Ingrīdai Karlsonei. Sarīkojuma vadītājs A. Mitrēvics pēc tam paziņoja Tautas balvas piešķiršanu plkv. V. Janumam. Mūzikālajā daļā Rotas koris diriģenta V. Aldiņa vadībā un solists Dr. J. Kļaviņš (baritons), ar A. Krūmiņu pie klavierēm, sniedz latviešu komponistu dziesmas. Sekoja 178 dalībnieku vakariņas Mančestras Country klubā, pabeidzot vakaru ar kopīgi nodziedāto Daugav' abas malas. P. S.

MILVOKI

Milvoku vanadžu kopas gadskārtējā rudens ballē Čikagas viešņa V. Landmane izteiksmīgi nodziedāja sešas dziesmas E. Brusubārdas klavieŗu pavadījumā. Vanadžu sekstets noskandēja četras V. Aparjoda iestudētās dziesmas, klavierpavadījumus spēlējot I. Slemperei. Programmu kuplināja 8 jauniešu pāŗu nodejotais tūru valsis St. Graudiņas iestudējumā. Par sarīkojuma labo norisi un viesu labklājību rūpējās vanadzes ar kopas priekšnieci M. Cukuru un sarīkojumu vadītāju M. Skraučevu.

ep.

DETROITA

18. novembŗa atceres aktā runāja LNAK valdes priekšsēdis T. Kronbergs ieteicot dibināt saimnieciskus uzņēmumus, kas būvētu dzīvokļu mājas, kuŗas apdzīvotu latvieši, tā veidojot lielākus nacionālus centrus, kuŗos vieglāk būtu apmierināmas arī latviešu kultūras dzīves vajadzības, bērni savā satiksmē runātu latviski un izaugtu latviskā vidē. Latviešu apvienības Detroitas valdes pr-dis D. Rudzītis pasniedza T. Kronbergam Eizenhauera piemiņas medaļu. Detroitas latviešu skolas pārzinis L. Viksne izsniedza ALAs izglītības biroja atzinības rakstu Annai un Mārai Sīpolai. Sekoja kafijas galds. Bija ieradušies arī tautieši no Vindzoras un tuvākās apkārtnes. Akta laikā pie karogiem goda sardzē stāvēja latviešu skauti un gaidas. Mičigenas pavalsts gubernātors un Detroitas pilsētas galva bija izsludinājuši 18. novembri par Latvijas dienu. S. L.

MINEAPOLE

Daugavas (35.) skautu vienība arī šogad piedalījās Jersikas nometnē Viskonsinā, iegūstot godalgu par labāko nometnes iekārtojumu un ierīcēm. Labākās kopas nosaukumu dalīja Lāču kops ra Milvokiem. Hiavatas apgabala rudens nometnē piedalījās 400 skautu. Daugavas vienība saņēma ceļojošo balvu kā labākā skautu vienība, vērtējot pēc nometnes iekārtojuma, aktīvitātes un zināšanām. Draudzes namā notika skautu mītnes vakars, kuŗu atklāja vienības pr-ks A. Cers un vadīja E. Celms.

K-ts

Tēlniekam Miķelim Geistautam 60 mūža gadu

Kad trimdā nonākušiem mums tebija vairs tikpat kā nekā no Latvijas neatkarības laika mākslas darbiem, tad sapratīsim, kāda cieņa un pateicība pienākas tiem latviešu mākslinieciem, kas līdztekus skarbajai cīņai par savu kailo eksistenci, ar apbrīnojamu enerģiju pievērsās arī mākslas jaunrades darbam, tā pieskaŗot mūsu toreiz tik pelēkai trimdas ikdienai zināmu skaistumu un cēlumu.

Viens no šādiem latviešu mākslas jaunrades entuziastiem ir arī pazīstamais tēlnieks Miķelis Geistauts, kuŗam 15. decembrī piepildās 60 mūža gadu. Viņš piedzimis 1910. gada 15. decembrī Rucavā. Liepājas apriņķī. Pēc ģimnazijas beigšanas 2 gadus studējis Latvijas universitātē dabas zinātnes, bet tad pārgājis uz Latvijas mākslas akadēmiju, kur mācījās tēlniecību prof. Burkarda Dzeņa meistardarbnīcā, ar savu darbu ievirzi jau toreiz ieklaudamies tajā latviešu tēlniecības sazarojumā, kuŗu pārstāvēja Gustavs Šķilters, Teodors Zaļkalns un Burkards Dzenis.

Trimdas laika pirmajā posmā, Vācijā, Fišbachas bēgļu nometnē, M. Geistauts ierīkoja savu darbnīcu, kuŗā ne vien turpināja pārtraukto mākslas jaunradi, bet pārskoloja arī kādus 40 latviešu bēgļus par mākslas amatniekiem — varkaļiem, koktēlniekiem.

Nonācis trimdā ASV un apmeties Minesotas galvaspilsētā St. Paulā, M. Geistauta pirmais darbs bija veltīts latviešu leģionāriem: varenā koka bluķī iemūžinādams divu nezināmu Kurzemes aizstāvju sejas. Šis, savam laikam veiktais mākslas darbs, paliks nākamajām paaudzēm, vēstīdams par varonīgajiem latviešu leģionāriem un par latviešu tēlnieku un patriotu Miķeli Geistautu.

Apbalvots ar milzīgu enerģiju un darba mīlestību, Miķelis Geistauts līdztekus tā sauktajam „maizes darbam" paspējis izveidot un iestrādāt materiālā daudzas jo daudzas statuetes, figūras, figurālās kompozicijas un grupas, uzrādot dziļu un nopietnu izvēlētās temas izpratni. Viņš darinājis arī vairākus filozofiska satura pārdomu tēlus, kā Zemes gars, Sokrats ar indes kausu, Dziesma, Lietus lāse, Dzejnieks un mūza, Kungs, ved mūs atpakaļ uz dzimteni un mājām, — par šo darbu T. Cirķeļa rīkotajā speciālizstādē, iegūdams pirmo godalgu un naudas balvu.

M. Geistauts darinājis arī vairāku pazīstamu sabiedrisku darbinieku un mākslinieku ģimetnes, starp tām Dr. A. Spekkes, prof. J. Akermaņa, dziedoņa Priedniekа - Kavarras, rakstnieka un komp. Knuta Lesiņa, aktieŗa un rež.. A. Valdmaņa, gleznotājas B. Geistautes u. c. Ar vienlīdz teicamām sekmēm Geistauts strādā kā marmorā, granitā, šūnakmenī, tā arī kokā un metallā. Viņa darbos dominē harmoniska līdzsvarotība, bet dažos redzama arī dinamiska traukšanās pretim kaut kam vēl neatrastam. Geistauts ir entuziasts, kas vienmēr vēlas kalpot kādai augstākai idejai, tiekties pēc īstenības padziļinājuma, pēc dzīves izjūtas kāpinājuma. Viņa ideālistisko noslieci pasvītro arī tas apstāklis, ka savā mākslā viņš nav vairījies pat no reliģiskām temām.

Būdams aktīvs kā dzīvē, tā mākslā, tēlnieks M. Geistauts ar saviem darbiem piedalījies gandrīz visās Kultūras fonda rīkotās un citās kopīgās mākslas izstādes ASV. Viņam bijušas arī vairākas personīgas izstādes ko pīgi ar dzīvesbiedres gleznotājas Bertas Geistautes darbiem.

E. T.

Audzinātāja 80 mūža gadi

Ilggadējai skolu darbiniecei Emīlijai Bekmanei 22. novembrī piepildījās 80 mūža gadi. Viņas šūpulis kārts Priekulē, Kurzemē. Pēc privātās meiteņu ģimnazijas pabeigšanas Liepājā skolotājas gaitas turpat uzsākusi pirmajā pasaules kaŗa laikā, darbodamās par audzinātāju Liepājā visus Latvijas neatkarības gadus. Līdztekus skolotājas gaitām E. Bekmane pievērsusies arī teātrim, iestudēdama uzvedumus bērniem, kā arī pati līdzi spēlēdama vairākās teātŗa trupās. Bēgļu laikā tagadējā jubilāre bijusi skolas pārzine Traunšteinas latviešu nometnē Bavārijā, bet iecelojot Kanadā, darbojusies latviešu skolā Londonā, Ont. Nodibinājusi un vadījusi arī turienes latviešu teātŗa kopu. Viņas dzīvesbiedrs, agrākais Latvijas armijas virsnieks, bija kādreizējais Liepājas - Aizputes apriņķa priekšnieks un aizsargu pulka komandieris, Baigajā gadā izsūtīts. Jubilāre vēl ir garā moža un dzīvsprieciga. Jubilejas gadījumā sirmo jaunatnes audzinātāju suminā̄ja vietējās latviešu skolas vadība un organizācijās, kā arī tuvākie draugi.

Emilija Bekmane vecumdienas vada savas meitas Ausmas ģimenes mājā un priecājas par mazbērniem. Jubilāres dēls Gunārs par dzīvesvietu izraudzījis Kaliforniju.

Osv. Kļavenieks

LPB jubilejas ballē Ņujorkā polonēzes laikā, no kreisās: Latviešu apvienības valdes priekšsēdis Uldis Grava ar dzīvesbiedri (pa kreisi), Janīna Babre, Modris Lorbergs, Biruta Senkēviča, Viktors Irbe, Silvija un Eižens Kerne, kas vadīja polonēzi. Otrā rindā (labajā pusē) redzami Osvalds Akmentiņš un Helmars Rudzītis ar dzīvesbiedri. Foto: Bruno Rozītis

Plkv. A. Krīpena pulka kaujas karogs 18. nov. dievkalpojumā

Šāgada 21. novembrī Sandiego latviešu draudze un Daugavas Vanagu apvienība Dienvidkalifornijā atzīmēja Latvijas valsts proklamēšanas 52. gadadienu ar svinīgu dievkalpojumu Sandiego Grace luterāņu baznīcā. Dievkalpojumu vadīja mācītāji E. Caune un A. Grietēns, un to ar dziesmām kuplināja solistes Stefanīda Jansone un Aina Lūse. Pirms dievkalpojuma baznīcā svinīgi ienesa Latvijas un DV apvienības karogus, kā arī DV organizācijas tradiciju karogu — nelaikā plkv. A. Krīpena pulka kaujas karogu, pie kuŗa dievkalpojuma laikā stāvēja bijušo kaŗavīru sardze.

Svētku aktu gaumīgi dekorētajā Uptown zālē ievadīja izjusts Almas Richteres prologs. Daugavas Vanagu organizācijas priekšnieks V. Hazners sarīkojumā bija kavēts ierasties, bet viņa atsūtīto uzrunu nolasīja DV ASV valdes pārstāvis Rietumu apgabalā un DV apvienības Dienvidkalifornijā priekšnieks E. Leimanis, kas arī pasniedza DV centrālās valdes piešķirtos apbalvojumus: DV zelta nozīmi apvienības priekšnieka vietniekam Sandiego Augustam Vestmanim un atzinības rakstu DV apvienības Dienvidkalifornijā vanadžu kopas priekšniecei Vilmai Leimanei. Tautas balvas piešķiršanu DV organizācijas goda priekšniekam Vilim Janumam svētku akta dalībnieki apsveica piecēlušies ar aplausiem.

Svētku koncertā solistes A. Lūse un St. Jansone iepriecināja klausītājus ar latviešu komponistu dziesmām.

Sarīkojuma veiksmīgi vadīja Sandiego latviešu draudzes priekšnieks O. Valkīrs. Draudzes dāmu gatavotās, pārbagātās vakariņas patīkami pārsteidza daudzos svētku viesus, kas līdz pēdējai vietai piepildīja sarīkojuma zāli.

K. K.

Steidzīgi vajadzīgs FABRIKAS PĀRSTĀVIS Ontario provincē.

Jābūt labai angļu valodai.
Labs atalgojums.
Zvanīt no plkst. 10 rītā
līdz 4 pēcpusdienā
Toronto 759-5697

MĒS IESPIEŽAM

- *Laulību un iesvētību ielūgumu kartes*
- *Vizītkartes*
- *Dokumentus biedrību vajadzībām*
- *Koncertu programmas*
- *Sarikojumu biletes*
- *Plakātus, dziesmu lapiņas*
- *Vēstuļu veidlapas, aploksnes*
- *Grāmatas, žurnālus*

Labs darbs. — Mērenas cenas

PASŪTINĀJUMUS LŪDZAM NODOT LAIKUS

AMBER PRINTERS & PUBLISHERS LTD.

491 College St., Toronto 174, Ont.
Canada
Tel. 921 7121 (Code 416)

Iepērkoties svētku dāvanām latviešu daiļamatniecības darbus un latviešu grāmatas, Toronto latviešu skolas 4. klases audzēkne Natālija Gerba izmēģina, kā skan miniatūra koklīte, kuru gatavojis kokļu meistars Kārlis Staško Ošavā. Viņai lietpratīgus padomus sniedz Velta Uiska, viena no daiļamatniecības galdu pārzinātājām.

Foto: J. Liģers

LŪDZU, KLAUSIETIES raidījumu 15. GADA GĀJUMĀ Toronto Latviešu misijas radio BRĪDIS AR DIEVU katru svētdienu, no pl. 9 — 930 Niagaras WHLD raidītājs (viļņis 1270) Informācija: tālr. Toronto 261-4218.

KANADAS BAZNĪCĀS

TORONTO

Arhibīskaps A. Lūsis, 5 Valleymede Rd., Toronto 3, Ont., tālr. 767-2310. Sv Jāņa draudze, tel. 921-3327, 200 Balmoral Avenue

13. decembrī, plkst. 11 rītā adventa dievkalpojums. Svētdienas skola plkst. 10.30. Jauniešu grupas (13—14 g. v.) nodarbības sākas pl. 10 rītā. Iesvētes mācība pēc dievkalpojuma.

20. decembrī, plkst. 11 rītā adventa dievkalpojums. Svētdienas skolas eglīte ar uzvedumu skolas audzēkņiem un draudzes bērniem. Jauniešu grupas (15—16 g. v.) nodarbības plkst. 10 rītā.

Ziemsvētku dievkalpojumi:

24. decembrī — plkst. 6 un plkst. 8 vakarā.

25. decembrī — plkst. 11 rītā.

31. decembrī Vecgada vakara dievkalpojums ar dievgaldu plkst. 8 vakarā.

Māc. Ā. Cops, 38 Balaby Cr. Don Mills. Tālr. 449-4087.

Sv. Andreja draudze, tel 924-1563, Carlton St. un Jarvis St. krustojumā, Toronto 9.

13. decembrī, plkst. 11 dievkalpojums un svētdienas skola.

20. decembrī, plkst. 3 pēcp. eglītes dievkalpojums bērniem. Pēc dievkalpojuma eglītes sarīkojums ar bērnu teātri, Ziemsvētku vecītis un bērnu rotaļas.

Ceturtdien, 24. decembrī, plkst. 7 vakarā Ziemsvētku svētvakara dievkalpojums. Piedalīsies draudzes koris.

25. decembrī, 1. Ziemsvētku dienā, plkst. 10 rītā svētku dievkalpojums.

Māc. A. Briedis, 44 Marilyn Cr., Toronto 16, tel. 757-2739.

Toronto Austrumu ev.-lut. latviešu draudzes dievkalpojumi notiek Sv. Barnaba baznīcā, 361 Danforth Ave.

20. decembrī, plkst. 3 pēcp. Bērnu eglītes dievkalpojums ar priekšnesumiem baznīcas zālē.

24. decembrī, plkst. 7 vakarā Ziemsvētku dievkalpojums Sv. Barnaba baznīcā.

31. decembrī, plkst. 7 vakarā Vecā gada vakara dievkalpojums Sv. Barnaba baznīcā.

BRAMPTONA

25. decembrī, plkst. 11 Ziemsvētku dievkalpojums Grace United baznīcā.

HAMILTONA

Māc. E. Pavasars

Hamiltonas latviešu ev.-lut. Kristus draudze 18 Victoria Ave., S.

13. decembrī plkst. 11 dievkalpojums.

MONTREALA

Māc. A. Voitkus, 3438 Rosedale Avenue, Montreal 28 P. Q. Tel. HU 9-3224.

Montrealas latviešu ev.-lut. Trisvienības draudze Sv. Jāņa baznīcā, 6345 Marcil Avenue.

13. decembrī, plkst. 3 p.p. Ziemsvētku sarīkojums Redeemer baznīcā, 289 Clarke Ave., Westmount.

20. decembrī, plkst. 1.30 p.p. dievkalpojums. Pēc tā jaunatnes stunda.

Ziemsvētku svētvakarā, 24. decembrī, dievkalpojums plkst. 6 vakarā. Dziesmu lapiņas.

Ziemsvētkos, 25. decembrī, plkst. 9.30 no rīta dievkalpojums ar dievgaldu angļu valodā. Plkst. 1.30 p.p. dievkalpojums.

Vecgada vakarā, 31. decembrī, plkst. 8 vakarā dievkalpojums ar dievgaldu.

10. janvārī, plkst. 12.30 p.p. Bībeles stunda baznīcā; plkst. 1.30 p.p. dievkalpojums; Svētdienas skola; jaunatnes stunda.

17. janvārī, plkst. 1.30 p.p. dievkalpojums.

27. decembrī un 3. janvārī, kā arī Jaungadā, dievkalpojumu nebūs.

OTAVA

Māc. Edg. Lange, 864 Pleasant Pk. Rd.; tel. 733-3906, Otavas latv. ev.-lut. Miera draudze Sv. Pētera lut baznīcā 400 Sparks ielā

13. decembrī draudzes eglīte Skolotāju institūta zālē plkst. 4 p.p. Skolēnu priekšnesumi, Ziemsvētku vecītis, azaids no pašu līdzpaņemtiem groziņiem.

20. decembrī dievkalpojums nenotiks. Eglīte Soo draudzē.

24. decembrī Ziemsvētku svētvakara dievkalpojums baznīcā plkst. 6 vakarā. Dziesmu lapiņas. Kollekte pašu draudzes vajadzībām.

27. decembrī pēdējais dievkalpojums ar dievgaldu šai gadā baznīcā plkst. 2 p.p.

SARĪKOJUMU KALENDĀRS

TORONTO

9. decembrī — pl. 7 vak. TLB vakarēšana (šachs, bridžs, rokdarbi un pārrunas) pie kafijas tases.

9. decembrī — pl. 7.30 Latviešu namā tēlnieka A. Kopmaņa priekšlasījums.

No 11. decembra — 18. decembrim Sv. Jāņa baznīcas zālē Prof. Jāņa Kugas piemiņas izstāde.

12. decembrī — plkst. 7.30 vak. koncerts Ziemsvētku ieskaņai Sv. Jāņa baznīcā, 200 Balmoral Ave. Piedalās A. Vaivode, pie ērģelēm brīvm. V. Kviesis.

19. decembrī — pl. 4.30 pēcp. DV namā Toronto nodaļas bērnu un pieaugušo Ziemsvētku eglītes vakars ar svētbrīdi un priekšnesumiem.

20. decembrī — plkst. 3 p.p. Walmer Road baptistu dievnamā Ziemas svētku ieskaņa mūzikā. Piedalās latviešu baptistu draudzes koris, solisti un stīgu ansamblis.

27. decembrī — pl. 2 dienā Toronto latviešu katoļu vienības Ziemas svētku eglīte lieliem un maziem pie kafijas galdiem Latviešu namā, 491 College ielā.

31. decembrī — plkst. 8 vak. Latviešu namā Jaungada sagaidīšana jauniešiem pagraba zālē.

31. decembrī plkst. 7.30 DV namā Jaungada sagaidīšana.

3. janvārī — plkst. 3 pēcp. Kolumbus zālē TLB sestdienas skolas Ziemsvētku sarīkojums.

16. janvārī — pl. 7 vak. Latviešu namā LMM kluba tradicionālā zaļu balle.

30. janvārī — plkst. 7 vakarā viru koŗa Viesturs gadskārtējais koncerts un balle Columbus zālē Toronto.

15. maijā — ALT Vašingtonas ansambļa viesizrāde, Anšlava Eglīša „Bezkaunīgie vecī".

SV. KATRĪNAS

31. decembrī — DV St. Catharines nod. vanadžu kopas gadskārtējā Jaungada sagaidīšanas balle pl. 9 vakarā Beacon Motor Hotel Sand Room telpās. (Queen Elizabeth autoceļa malā pie Jordan Harbous).

PASŪTINIET SAVIEM PIEDERĪGIEM UN PAZIŅĀM PĀRTIKAS PAGAUGSAIŅUS

2—2 kg cūku tauki, 2 kg cukurs, 2 kg rīsi, 2,5 kg baltie kviešu milti, 40 cigaretes, bruto 10 kg 21.40

6—Baltie kviešu milti vai cukurs (svars pēc pasūtinātāja vēlēšanās) un 40 cigaretes, bruto 20 kg 27.40

8—18 kg manna, vai rīsi (svars pēc pasūtinātāja vēlēšanās) bruto 20 kg 29.50

11—0,5 kg sviests, 1 kg tauki, 1 kg kakao, 1 kg pupiņu kafija, 340 gr rozīnes, 200 gr šokolāde, 80 cigaretes, bruto 5 kg 27.50

12—iepriekšējais sainis dubultots, 10 kg 43.60

13—2 kg sviests, 1,5 kg dūmdesa, 2 kg speķis, 1 kg pupiņu kafija, 340 gr rozīnes, 300 gr šokolāde, 1 kg žāvēti jaukti augļi, 100 cigaretes, bruto 10 kg 42.30

14—iepriekšējais sainis dubultots, 20 kg 73.00

15—2 kg cukurs, 2 kg sviests, 2 kg žāvēts filē, 1 kg pupiņu kafija, 400 gr šokolāde, 200 gr tēja, 454 gr kakao, 100 cig., 225 gr karameles, bruto 10 kg 45.00

16—iepriekšējais sainis dubultots, 20 kg 79.00

20—1 kg sviests, 1 kg rīsi, 1 kg dūmdesa, 1 kg žāvēts filē, 0,5 kg pupiņu kafija, 2 kg cukurs, 1 kg žāvēti jaukti augļi, 454 g kakao, 454 g medus, 60 cigaretes, 10 kg 35.00

21—iepriekšējais sainis dubultots, ar 200 cigaretēm, 20 kg 60.80

22—SVĒTKU SAINIS — 1 kg cukurs, 454 gr kakao, 500 gr sviests, 340 gr rozīnes, 50 gr. „Nescafé", 300 gr šokolāde, 225 gr. šokolādes karameles, 500 gr biskvīti vai piparkūkas, 240 gr konfektes un 20 svecītes 25.50

23—SVĒTKU SAINIS — iepriekšējais sainis dubultots 38.80

24—SVĒTKU SAINIS — 1 kg cukurs, 1 kg milti, 1 kg sviests, 1 kg rīsi, 1 kg žāv. jaukti augļi, 1 kg dūmdesa, 500 gr pupiņu kafija, 454 gr kakao, 370 gr biskvīti, 100 gr tēja, 340 gr rozīnes, 200 gr šokolāde, 227 gr karmeles, 20 svecītes un 60 cigaretes 32.80

25—SVĒTKU SAINIS — iepriekšējais sainis dubultots, klāt 500 gr saldās mandeles 55.50

26—SVĒTKU SAINIS — 1 kg cukurs, 500 gr sviests, 500 gr siers, 2,5 kg šķiņķis, 454 gr kakao, 200 gr kafijas konc., 1 kg jaukti rieksti, 400 gr marcipāns vai halva, 500 gr piparkūkas, 454 gr luksa karameles, 20 svecītes, vai cigaretes 42.00

27—iepriekšējais sainis dubultots ar 200 cigaretēm 73.00

31—9 kg baltie „American" kviešu milti, bīdelēti; 1 kg sviests, 2 kg cūku tauki, 2 mārc. kakao, 1 kg pupiņu kafija, 1 kg žāv. augļi, 2 kg manna, 1 kg rīsi, 225 gr šokolādes karameles, 200 cigaretes 43.00

46—5 kg milti, 3 kg cukurs, 2 kg rīsi, 2 kg makaroni, 1 kg rozīnes, 200 g sausais raugs, 1,5 kg piena pulveris, 1 kg sviests, 500 g siers, 1 kg žāv. augļi, 210/300 g pudiņa pulveris, 320/400 g zupas koncentrāts, 200 g pipari, 200 g lauru lapas, 50 g vanillas cukurs, 38 mārc. ..... $ 40.00

Cigaretes paraugsainiem pievienojam pēc pasūtinātāja vēlēšanās — Chesterfield, Camel vai citas.

LIDSAINIS BEZ PIEMAKSAS 47 steidzamības gadījumos

320/400 g zupas koncentrāts, 500 g sviests, 100/150 g krējuma pulveris, 225/350 g kakao Nesquick, 10/150 g tējas koncentrāts Nestea, 50 g vanilijas cukurs, 100 g kanēlis, 100 g pipari, 100 g virces, 100 g lauru lapas, 40 g vīnogu cukurs, 200 g sausais raugs, 170/270 kausēts siers (6 daž., Dānijas vai Šveices), 100 g šokolāde, 20 gab. cigaretes ..... $ 24.70

Šim sainim var pievienot 1 nailona lietusmēteli, tad saiņa cena ..... $ 38.70

PASŪTINAMI

DVG GRĀMATNĪCĀ
491 College St., Toronto 4, Ont.

Mūsu mīļā krāsnese

Helena Mežgals

dzimusi 1908. gada 28. janvārī,
mirusi 1970. gada 12. novembrī

Par viņu sēro
LKSA DZINTARS locekļi

Latviskām problēmām veltītā rakstu krājuma Archīva pārstāvis

Voldemārs Midziņš

no mums šķīries, beidzot šīs zemes gaitas.

Viņu sērās piemin

Archīva redaktors un apgāds:
Kārļa Zariņa fonds un Latviešu apvienības Austrālijā zinātnes nozare

Rakstnieks dzīvo savos darbos

(Pārnesums no 3. lpp.)

rēs ieņemtajā pilsētā, arī valsts apzagšana, kuŗā iejaukta pat augtāka priekšniecība, nav piemirsta.

No otras puses kā patīkams notikums pārsteidz Augustu Stēģi un arī lasītāju tikšanās ar lietuvju ievērojamā, smalkjūtīgā gleznotāja M. Čurļoņa brāli virsnieku, kas stipri līdzīgs māksliniekam un, diemžēl, tāpat garīgi salūst.

Pārdzīvojis savu otro kauju, Augusts domāja: „Cik skaisti, kad dzīvība un nāve ir kā divas māsas — — — Bet dzīvība tomēr ir no viņām tā skaistākā.

Viņam likās, ka viņš vakar un šodien apracis visu, kas viņā bijis nedzīvs, neskaidrs, nenoteikts, bezdarbīgs, smieklīgs, baiļīgs un saistīts.

Satiekoties aci pret aci ar pretinieku — austriešiem — viņa balss iedrebējās kādā jaunā aizrautībā — — —spēt pavēlēt — — — izšķirošā brīdī. Panākt savu. Viss pārējais bija aizmirsts."

Interesanti vērot, ka kaŗalaukā vienā pakāpē esošiem zūd šķiru un tautību robežas. Tai pašā pulkā, kur Augusts Stēģis, autors tēlo trīs Latvijas vācu rezerves virsniekus; divi no tiem ir muižnieki — fon Klaue un barons Gaikings, bet trešais Rīgas pilsonis Geists, ar direktora ārieni. Viņš bijis Japānas kaŗā, ir ļoti aktīvs un labprāt izsaka savus norādījumus vai padomus jaunākajiem kaŗabiedriem, ko pēdējie labprāt ievēro. Abi muižnieki ir ļoti taktiski un neizrāda nekādu pārākuma tieksmju. Kad Augusts Stēģis ir ievainots un viņu iecel orē, lai tālāk vestu ar sanitāro vilcienu uz aizmuguri, kaŗabiedri no viņa sirsnīgi atvadās un „Gaikings ļoti korrekti atminējās, ka viņam ar Stēģi kopīga dzimtene un varbūt kādreiz varot būt arī kopīgi mērķi, uz ko gan Augusts paskatījās viņam ciešāk acīs." Un 1915. gadā, kad arī Gaikings pēc ievainojuma dziedināšanas kājā, atgriezies pulkā, sastopoties ar Augustu, viņam latviski saka: „Brālis man raksta vēstulē vienu teikumu latviski — Tava māja tagad ir iekš citām rokām." Viņš domājot, ka tas varētu interesēt arī Stēģi, jo viņa māja (viņš nesaka — muiža) esot Kurzemē, netāl no Saldus.

Autors piebilst: „Krieviem, protams, Gaikings to nestāstīja, varbūt baidīdamies krist aizdomās par sliktu ziņu izplatīšanu."

Romānā tēlota arī aizmugures dzīve kaŗalaikā, cik tā vērota Augusta Stēģa veselošanās laikā Pēterpilī, uz kurienes kaŗa slimnīcu viņš evakuēts, un vēlāk Rīgā, un cik tā atspoguļojas viņa brāļa gleznotāja un mīļotās sievietes vēstulēs.

Līdzīgi kaŗa un tā izraisīto apstākļu tēlojumam arī šis mīlestības stāsts ir apvaldīts, lai gan mīlētā ir skaista kā Afrodīte un garīgi cēla, pie tam „latviska līdz pēdējai dvēseles krocinai". Un pirmo vēstuli no kaŗalauka Augusts Stēģis raksta viņai, „ar kuŗu viņš reiz (atvadību vieslāpās pirms aizsniešanas kaŗā) uz brīdi bija juties tik labi, viegli, patīkami kā vēl nekad un tik paļāvīgi kā bērns."

Pēc pirmās kritiskās saskares ar pretinieku viņam gribas rakstīt vēstuli uz mājām, bet piederīgiem rakstot, „sirdī iezogas rūpes, skumjas, bažas", un Augusts atzīstas viņai: „Liekas, vajadzētu aizsūtīt sveicienu pašai Latvijai — un es rakstu Jums." Tā viņu savstarpējās ilgas sastopas, un draudzība izvēršas mīlestībā.

Veselošanās atvaļinājumā, arī citu sabiedrībā tiekoties, Augusts apzinās: „Mani mīl viņa" un domās to atkārtoja, bet īstenībā viņam bija jāatzīstas, ka „nāvei acīs skatīties ir viegli. — Dzīvei acīs skatīties ir daudz grūtāk." Viktorija piederēja citam, viņa bija cita sieva. Pēc strauja kaisles uzplūduma, kuŗu novērst prata apvaldīgā Viktorija, viņi šķīrās: viņa palikdama savā ģimenē, viņš atgriezdamies kaŗalaukā. Viņiem palika tikai garīgās tuvošanās laime.

Īpata, pievilcīga — kā Augusta Stēģa personība — ir viņa un Viktorijas mīlestība.

Romānā, kā jau minēts, ir skaisti dabas apraksti gan Ukrainā, gan Karpātos, bet vismīļāka un pievilcīgāka ir daba Latvijā. „Iebraucot no Krievzemes Latvijā, Augustu Stēģi pārņēma sajūsma, negaidīts, milzīgs siltums. Latvija visa viņam bija mīļa jau sveša rabotās un zeltainās apgaismošanas dēļ vien (bērnības un jaunības spožuma vara apgaismo dzīves gaitas). Viņš pirmoreiz tik asi ieraudzīja starpību starp mīlēto zemi un pārējo pasauli."

Kas gan dziļāk spēj izjust kaŗa postu un nelaimi kā kaŗavīrs un īpaši tāds, kuŗa dzimtā zeme kļūst par kaŗalauku, pie tam svētu tautu izraisītajā ierocu cīņā. Un, meklējot kaŗam jēgu, Augusts Stēģis savam celabiedram, latviešu virsniekam iztēica cerību, ka agrāk pārrunājis ar intimiem draugiem, ka apstākļi kādreiz varētu iegrozities tā, ka „šī vismaz zeme tiktu patstāviga un brīva pati ar savām sāpēm un prieki kiem, labu un jaunu, laimēm un nelaimēm".

Daudz izjustu pārdzīvojumu un nozīmīgu secinājumu autors ielicis savā darbā, un to viņš nerētoriski sludina, bet rāda dzīvē tēlojumā. Lasītājam, grāmatu pabeigušam, rodas vēlme pie tās atgriezties, kas liecina par darba pievilcību un mākslinieciško vērtību.

Rakstnieks Kārlis Strāls dzīvo savos darbos.

ĶIPITIS

„Tādus mēs lietojām dzimtenē, kad gājām pirtī pērties," paskaidro S. Vasarājs 3 gadus vecajam Normundam Bertholdam, kas Toronto Sv. Jāņa draudzes dāmu komitejas rīkotajā Ziemsvētku tirdziņā ar lielu interesi Ergļu līgzdas novietnē pētī ķipīti. Jāpaskaidro, ka ķipītim nebija ne ūdens, ne medus, bet S. Vasarājs šo praktisko trauku bija atnestoja kā kasi sīknaudas un naudas zīmju novietošanai, kas ienāca par pārdoto medu.

Foto: J. Liģers

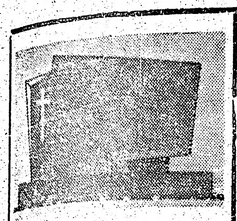

PIEMINEKĻI

Īpašnieku uzņēmums

YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(starp Eglinton un Davisville)
487-2147, vakaros 445-8955

Kvalitātes darbs un
eiropiešu metu

DĀVINĀŠANAI SVĒTKOS
Austras Plampes
„DZIESMU KAMOLIŅŠ"
130 melodijas un teksti. Jāņu un kāzu svinēšanu apraksti.
Cena 3 dol. 494 Sammon Ave.,
Toronto 350, Ont. Canada

ATBALSTIET LAIKRAKSTU
LATVIJA AMERIKĀ
Atjaunojiet abonementu.
Pasūtiniet to draugiem.
Nododiet savus sludinājumus,
jo panākumi neizpaliks un
ar to jūs būsit atbalstījuši
laikrakstu.
Apgāds
„Daugavas Vanagi"

IGAUNU OPTIĶIS
J. RATAS
169 Danforth Ave. HO 5-6251

ACU PĀRBAUDE. ACENU PAGATAVOŠANA PĒC ĀRSTU RECEPTES. ZEISS STIKLI.
Speciāla atlaide sūtījumiem uz dzimteni.

L. LUNSKY
OPTIĶIS
Atvērts no pl. 9.30 — 6 vak.
Ar iepriekšēju pieteikšanos
170 College St., Toronto.
Tālr. WA 1-3924

Lielākais un labākais veikals Kanadā speciāli
EIROPIEŠU DELIKATESEM
vislabākā kvalitāte, plaša izvēle un mērenas cenas
tip-top MEATS
delicatessen
1727 BLOOR ST. WEST
(pretim Keele pazemja stacijai)
YORKDALE SHOPPING CENTRE
FAIRVIEW MALL
(Sheppard Avenue / Don Valley Parkway)

Kanadas DAUGAVAS VANAGU nams
125 Broadview Ave., Toronto 250,
PIEDĀVĀ ZĀLI PIRMĀ STĀVĀ (ar gaisa dzesinātāju)
DAŽĀDIEM SARĪKOJUMIEM. PIEPRASIET TELEFONISKI—
465-5225
DAUGAVAS VANAGU KLUBS
OTRĀ STĀVĀ
ATVĒRTS BIEDRIEM UN VIESIEM NO PIRMDIENAS LĪDZ PIEKTDIENAI PLKST. 4 p.p. — 1 NO RĪTA, SESTDIENĀS NO PLKST. 12 DIENĀ — 1 NO RĪTA.
Dažādi dzērieni un ēdieni par mērenām cenām
Uz redzēšanos!

KAKTIŅŠ
Veicam visādus transportus ar modernām mašīnām
(mēbeļu, būvmateriālu u. c.). Lūdzam zvanīt katrā laikā.
LE 5-6619. 941 Dovercourt Rd., Toronto.

FRANK VASS
BA
ADVOKĀTS-NOTĀRS
253 College ielā, Toronto.
(pie Spadina Ave.)
TEL. WA 2-6112, 2-6111

BB
apdrošināšana plus
VALD. BEBRIS
1658 VICTORIA PARK AVE. SCARB
TEL. 759-0266

LATVIEŠU NAMS
491 College ielā, Toronto 4
izīrē
telpas
sarīkojumiem un viesībām
Klāj viesību galdus
Tel. 922-2931

Estd. 1874
Turner & Porter
APBEDIŠANAS BIROJS
Roncesvalles Chapel
436 Roncesvalles Ave.
LE3-7954
York Chapel
2357 Bloor St. W.
Parkošana abās bēru mājās

TRANSPORTA UZŅĒMUMS
BALTIC MOVERS

Tālr. 534-1403, Toronto

Baltic
PLASTERING
Izdaru visus nepieciešamos
māju remontus
iekšpusē un ārpusē.
Garantēts darbs. Mērenas cenas. Metro licence E 761.
Zvanīt katrā laikā Toronto 769-8286.

JAUNĀKĀS GRĀMATAS

T. Krūka — Uniforma, stāsti	$5.50
P. Aigars — Nemirstīgais nemiers, rom.	$5.50
A. Kraujiete — Kristals un māls — dzeja	$5.50
I. Gubiņa — Raksts putekļos, rom.	$5.00
I. Grebzde — Saule manā logā, stāsti	$4.80
E. Andersons — Tur plīvoja Kurzemes karogi	$5.80
Latviešu karavīrs II pasaules kara laikā	$8.30
Latviešu Sporta vēsture	10.00
Dekteris — Dorvas ciema ļaudis, rom	$7.00
A. Niedra — Rīga dienās, nedēļās, rom.	$5.50
V. Hermane — Bez Tevis, dzej.	$3.20
J. Turbads — Ķēves dēls Kurbads, pasaka	$4.00
A. Eglītis — Cilvēks mežā, rom.	$6.00
G. Janovskis — Nelūgtos ciemos, stāsti	$5.00
E. Blanks — Latvju tautas ceļš uz neatkarīgu valsti, kultūrvēsturiska apcere	$4.00
A. Voitkus — Ceļi tāli, ceļi tuvi	$5.80
V. Rulliņa — Soli pa solim, rotaļāa, dančos un dejās	$5.00
Z. Liepa — Gaismas aijātājs, dzejoļi	$4.00
T. Zeltiņš — Antiņš debesīs meklē latviešus, rom.	$5.80
M. Bukšs — Francis Kemps	$7.00
Dieva kokle — Latv. reliģ. dzejas antoloģija	$8.00
H. Sils — Tēlotāja māksla un vārds	$6.00
E. Aistars — Evita, rom.	$4.80
J. Plaudis — Zemes ziedi, rom.	$5.50
A. Johansons — Visi Rīgas nami skan	$5.50
Fr. Dziesma — Klusuma zvaigznes, dz.	$3.50
E. Dēliņš — 69 stundas	$6.10
A. Spekke — Atmiņu brīži	$12.00
V. Pelēcis — Malenieša pasaule II	$5.80
J. Akurāters — Aizlaika straumes	$5.50
E. Spēks — Es redzēju jūriņā	$5.30
Valdis — Staburaga bērni	$3.80
T. Krūka — Tu debesis turi savās rokās	$3.50
Archib. A. Lūsis — Jēzus līdzības un mūsu laikmets	$2.80
T. Kikauka — Putni, rom.	$4.20
Indra Gubiņa— Rītdiena neskaitās	$4.00
B. Bičole — Ceļos, dzej.	$4.50
Leonīds Slaucītāja — Sešos kontinentos	$8.00
Al. Tomsens — Cilvēcības vārdā	$8.50
G. Janovskis — Dziesma mežam, rom.	$4.80
A. Lindgrens — Pasaules labākais Karlsons	$4.00
Leonīds Slaucītājs 70	$2.20
LATVIJAI 1918—68 Brīvās pasaules latv. mežkopju izd.	$10.00
A. Eglītis — Pēdējais mohikānis, stāsti	$7.50
P. Aigars — Sarkanais vilciens (4 valodās)	$2.25
P. Aigars — Zaļie zīmneši, dzej	$2.00
J. Sudrabiņš — Pēdējās dienas Kurzemē, atm.	$3.80
J. Miesnieks — Klaucēnu kundzes meita, rom.	$5.80
K. Pētersons — Pasaule paveras, ceļ. apr.	$10.00
T. Dangavs — Strandējušo sala, stāsti	$5.90
Ang. Gailīte — Rītausma	$4.00
Ing. Vīksna — Un ģājiens neapstājas, dzej.	$4.20
P. Jurevičs — Dzīve un likteņi, refleksijas	$4.20
M. Valters — Atmiņas un sapņi I d.	$9.50
F. Donass — Politiskos krustceļos	$4.00
H. Vītols — Atmodinātas atbalsis	$7.50
A. Niedra — Varavīksna pār Rīgu, rom.	$4.80
L. Grebzde — Vai ābele ziedēja?, rom.	$5.50
I. Aukšāpe — Zinātnei un tēvijai	$4.50
A. Dziļums — Celminieki, rom	$5.00

DV grāmatnīcā, 491 College ielā, Toronto

Atstājiet savas krāsainās un melnbaltās filmas attīstīšanai un kopēšanai
DV Grāmatnīcā, 491 College St., Toronto 174, Ont.

Grāmata, ar ko ikvienam latvietim ieteicams iepazīties!

DAUGAVAS VANAGU APGĀDA

Aleksandra Tomsena

Cilvēcības vārdā

Sarkanā krusta ārsta gūsta gadi Vorkutā.

Autors ir Dānijas sarkanā krusta ārsts, kurš II pasaules kara laika beigās, darbodamies Berlīnē, aizvests uz Pad. savienību, kur bez tiesas vārdzināts Butirku cietumā un vēlāk deportēts. Autors spilgti apraksta padomju birokratiju, komūnisma kodolu, pretrunīgos likumus un soda nometnes. Gūstā strādādams par ārstu, viņš iepazīstas ar latviešu palīgārsti Oliti Priedi, kuras nāves sods pārvērsts 10 gadu spaidu darbos. Viņš ieņēmis Oliti, bet tiek no viņas šķirts. Pēc 10 necilvēcīgu moku gadiem, pārvarot pēdējos šķēršļus, ģimene Dānijā sāk jaunu, brīvu dzīvi.

Kaut grāmata iznākusi 1961. gadā, tās saturs pilnībā apstiprina un papildina nesen no Pad. savienības izbēgušā rakstnieka Kuznecova liecības brīvajā rietumu presē par apstākļiem sarkanajā imperijā, kas vēl šobaltdien nav mainījušies.

„Cilvēcības vārdā" ar autora atļauju tulkojusi Silvija Ancāne. Gliti iesieta 344. l.p.p. **Cena $8.50.** Grāmatnīcām atlaide

Izdevēji—

MĒS IZDARĀM SALIKUMA DARBUS
GRĀMATĀM
ŽURNĀLIEM
Iespiešanai ofseta tehnikā

ĀTRS DARBA IZPILDĪJUMS. MĒRENAS CENAS.

AMBER PRINTERS & PUBLISHERS LTD.
491 College St., Toronto 174, Ont.
Canada.
TEL.: 921-7121 (Code 416)

Dāviniet paši sev un draugiem
Ziemsvētkos
latviešu laikrakstu
„LATVIJA AMERIKĀ"

LATVIJA AMERIKĀ — 491 College Street,
Toronto 174, Ontario, Canada

Uzvārds ..... Vārds .....
Adrese .....
Pilsēta ..... Pavalsts .....
Zipkods ..... Datums .....

Raidījums uz okupēto Latviju no Madrides

MŪSU PROBLEMAS UN UZDEVUMI

Par šo tematu Frankfurtē pie Mainas 24. oktobrī notika dzīvas pārrunas Preses biedrības rīkotajā sanāksmē. Līdzās iepriekš sagatavotiem referātiem dzirdēja gluži spontānas atziņas, zīmējoties uz latviešu preses lomu trimdā, bet jo sevišķi iztirzājot sakarus ar dzimteni, trimdinieku nostāju un trimdinieku jaunās paaudzes savrupceļus. Katra paaudze nāk ar savu skatījumu, jo dēļi un meitas nekad neraugās uz vienām un tām pašām parādībām ar vecāku acīm.

Visasāko un konkrētāko apstākļu analīzi sniedza divi jaunās paaudzes pārstāvji. Viens no viņiem pērn apmeklējis Latviju resp. pats savām acīm vērojis rusifikācijas briesmas un latviešu tautas aizsardzības līnijas. Ojārs Rozītis atzina, ka mūsu nacionālo centienu pamatā liekama tautas etniskā saglabāšana. Tas ir vienīgais iespējamais veids, kā radīt priekšnoteikumus domai par latviešu tautas nākotni.

Diemžēl, jaunais latvietis bija atstājis novārtā veco patiesību, ka tauta savu etnisko saglabāšanos vislabāk un drošāk var īstenot tikai savā valstī. Tiklīdz par kādas tautas vitālām problēmām lemj lielāks vai spēcīgāks kaimiņš, tad vairs nav garantijas, ka šīs vitālās intereses ievēros. Būtiski mūsu etniskās saglabāšanās programmā jāietilpina kā viens no pamatuzdevumiem suverēnitātes restaurācija. Arī tad, ja šāda restaurācija izliktos pagaidām naīva, svarīgākās problēmas ir risināmas vispirms, tikai pēc tam problēmas, kam otrās šķiras nozīme.

Ir vērā liekams, ka svešumā izaugusī jaunā paaudze pieskaņas jautājumiem, kuriem vecākā paaudze paiet garām. Šīm problēmām savu referātu bija veltījis otrs jaunietis Minsteres ģimnazijas absolvents Tenis Liepiņš (Trimdas glorifikācija un trimdas vientiesīgums). Protams, no glorifikācijas līdz vientiesīgumam ir tikai viens solis. Arī trimdas paškritika ir tikpat cilvēcīga, cik cilvēcīgas ir dažas kļūdas. Tomēr latviešu trimdinieku loma nav tik maza, kā sākotnēji liekas. Neviens trimdas grūtības neuzņemas, pašlabumu tikojot. Ja svešniecības laiks ir ieildzis, tad tā nav trimdinieku vaina, bet gan vēstures komplekss, ko pagaidām neviens nespēj līdz galam atrisināt. Nevaram prasīt„ lai svešumā izaugušie jaunie latvieši raudzītos ar tādām pašām acīm uz savu vecāku dzimteni, kā tie, kas to skatījuši savām acīm. Tomēr visus, kā jauno, tā veco paaudzi, vieno dedzīga apņemšanās saglabāt latviešu valodu, latviešu kultūru un latviešu tautas vienību.

Preses darbinieku sanāksmē referātus nolasīja, bez iepriekš minētiem jaunās paaudzes pārstāvjiem, Vilis Skultāns — Mūsu prese trimdā un okupētajā Latvijā; Agnese Pone — Literātūras uzdevumi trimdā; Lilija Skultāne — Sakari ar Latviju; Arnolds Apse — Rakstnieks trimdā. Jānis Sudrabiņš atzīmēja svarīgākos veikumus Latviešu preses biedrības darbā, kura pastāv jau 25 gadus. Preses darbinieku un rakstnieku sanāksmi pabeidza ar rastnieku cēlienu. Par klasiskās un laikmetīgās rakstniecības pretrunām lasīja Pēteris Aigars. Viņš pasvītroja, ka katrai rakstnieku paaudzei ir tiesība meklēt jaunus izteiksmes veidus un jaunus tematus. Tikai jauno meklējot, nedrīkst saraut saites ar pagātni ar rakstniecības klasiskā perioda neaizstājamo mantojumu. Pēteris Aigars savam referātam par vadmotīvu bija ņēmis dzejnieces Valdas Dreimanes atziņu: jauns rīts neaust bez vakardienas. Ne viss, ko mums sniedz laikmetīgās rakstniecības eksperimenti, ir iedienīgs arī latviešu gara pasaulē un ietilpināms mūsu rakstniecības logātos. Strāvojumi nāk un paiet, aprok cits citu, bet tautas ģenijs nemainās. Rakstnieks referātu nobeidza ar Virgilija vārdiem: „Dienas ir skaitītas visiem, dzīve neatsaucami steidzas. Tomēr ilgumu slavai noteic tikumi un darbs."

Rakstnieku cēlienā savus darbus nolasīja: Arnolds Apse, dzejoļus, Anita Daugule — izvilkumu no romāna; Voldemārs Akacis — humoresku, uzrakstītu ar blaumanisku vērienu, Tenis Liepiņš lasīja dzejas un prozas mistrojumu par pēdējo trimdinieku 2018. gadā. Jaunajam literātam ir dotības, tikai viņš pats vēl meklē savu seju un savu izteiksmi. Tas pats grūtākais posms rakstnieka tapšanas gaitā. Daudzajos svešo tautu ietekmju pievilkšanas laukos ir tik viegli pazaudēt pašam savas pasaules kodolu. Tenis Liepiņš mēģinās rakstīt vācu, angļu un latviešu valodā. Trijiem kungiem kalpot ir vēl grūtāk kā diviem. Vilis Lesiņš lasīja balādi par latviešu karavīru. Sakausējot fantastisko un reālo, ir nepieciešama plaša izdomas amplitūde. Turklāt patoss ir pieļaujams literārā darbā tikai izņēmuma, lielākās nepieciešamības brīdī. Jānis Sudrabiņš arī lasīja tēlojumu no karaviru dienām. Viņš, tāpat kā Lesiņš, vēl arvien dzīvo otrā pasaules kara traģisko beigu gaisotnē. Pēteris Aigars lasīja trimdas periodikā publicētos un arī nepublicētos dzejoļus, kuri rakstīti tikai šogad.

Latviešu preses darbinieki un rakstnieki, kuri dzīvo Eiropā, laiku pa laikam satiekas, lai apmainītos ar pieredzi un viedokļiem. Mūsu nelabvēļu pareģojums, ka pēc divdesmit gadu ilgas trimdas nebūs svešumā vairs neviena laikraksta, neiznāks neviena grāmata, nav piepildījies. Preses biedrība var atskatīties uz 25 pastāvēšanas gadiem. Ir izaugusi jaunā maiņa, jauni latviskās domas un latviskās valodas kopēji un sargātāji. Nav viegli stāvēt priekšpostenī svešu okeanu vai jūru krastā, bet latviešu sīkstums nepadodas laika zobam.

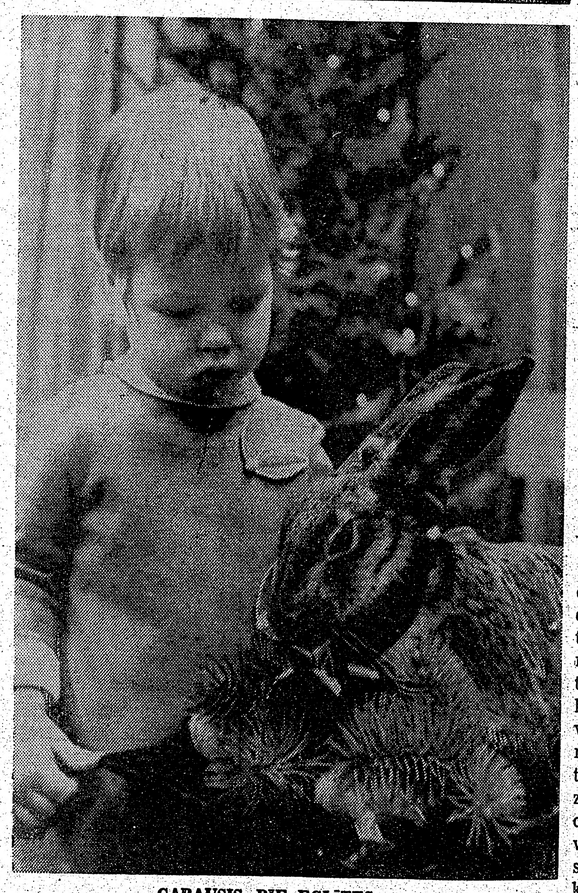

GAĻAUSIS PIE EGLĪTES

Sv. Katrīnu vanadžu kopas rīkotajā Ziemsvētku tirdziņā „Mazās loterijas" desmit laimestu vidū bija arī īsts gaļausis, kuru Eduards Grīnbergs bija ziedojis loterijai. Ar gaļausi pie eglītes iepazīstas 2 gadus vecā Sandra Pļavinska no Niagaras.

Foto: J. Liģers

● Bavārijas apgabals Rietumvācijā 22. novembra vēlēšanās izrādīja uzticību kanclera Vilija Branta koalicijas valdībai. Brīvo demokratu partijas kandidāti, Branta sociāldemokratu sabiedrotie koalicijā, ieguva 10 sēdekļus Bavārijas parlamentā. Nacionāldemokratiskā partija, kuru oponenti nosauc par „neonacistiem", pazaudēja 15 sēdekļus. Kristīgo sociālistu savienība palielināja savu pārstāvju skaitu no 110 uz 124 sēdekļiem. Kristīgie sociālisti ir kristīgo demokratu partijas spārns Bavārijā un ir opozicijā Branta koalicijas valdībai. Branta sociāldemokrati Bavārijā šajās vēlēšanās ieguva otro vietu, zaudējot 9 sēdekļus no savām agrākajām 70 vietām.

Mūsu mīļais

PETERS AIVARS

dzimis 1880. gada 2. martā, miris 1970. gada 3. decembrī.

Skumjās

sieva Toronto, meita, znots un mazbērni Gvelfā, vedekla, mazbērni un mazmazbērni Austrālijā

Mūsu mīļais direktors

Pēters Aivars

aizgājis mūžībā 1970. g. 3. decembrī, Toronto

Viņu mīļā piemiņā paturēs

bijušie II Rīgas valsts ģimnazijas audzēkņi

Kross atbrīvots

Montrealas policija, sadarbojoties ar RCMP un armiju, 3. decembrī, pēc vēl neatklātiem norādījumiem atrada māju Montrealas ziemeļdaļā, kur FLQ (Kvebekas atbrīvošanas frontes) teroristi turēja gūstā nolaupīto angļu diplomātu Džemu Krosu. Policija ielenca māju, novietoja sardzi un izslēdza elektrību un gāzi mājas pirmā stāva dzīvoklī, kā brīdinājumu par paslēptuves uziešanu. Policijas ķēde ieslēdza 5 bloku apkārtni un vairāk nekā 1000 armijas izplētņlēcēju ielidoja no 130 jūdžu attālās Petavavas. Ielenktās mājas iemītnieki FLQ locekļi, izsūtīja ziņu, ka viņi ir gatavi sākt sarunas par Krosa izdošanu, pieprasot advokātu un preses pārstāvi un piedraudot neko neuzsākt, jo Krosam tad pirmajam būs jāmirst. Pēc sarunām 3 teroristi 2 advokāti un Dž. Kross ieņēma vietas 1962. g. Kreislera firmas automobilī un 35 motociklistu un 20 policijas automobiļu pavadībā aizbrauca uz 10 jūdžu attālo Sv. Helēnas salu, kur 1967. gadā notika pasaules (Expo) izstāde. Teroristu automašīnai logi bija aizsegti ar laikrakstu lapām. Krosa brauciens brīvībā notika uzspridzināšanai sagatavotā automašīnā, kuru teroristi paši uzspridzinātu ar visiem braucējiem gadījumā, ja policija uzbruktu. Iebraucot Expo laukumā, kas pagaidām bija uzskatīts par Kubas sūtniecības territoriju apmaiņas gadījumā, Krosu novietoja Kanadas paviljonā, kamēr 3 teroristus ar viņu ģimenēm helikopters aizveda uz Dorvala lidlauku lidojumam uz Kubu. Kanadai šis lidojums izmaksāja 100.000 dolaru.

Policija tic, ka aizbraucēji ir tie paši, kas ar iedočiem aizveda Krosu no viņa mājas guļamistabas Montrealā 5. oktobrī. Otra FLQ šūniņa 10. oktobrī Montrealā nolaupīja Kvebekas darba ministru Pjēru Laportu, kuru atrada pēc nedēļas nožņaugtu. Lidmašīna ar bēgļiem nolaidās Havanas lidlaukā 4. dec. plkst. 1 rītā, kad arī notika Krosa galīgā atbrīvošana.

Arsti viņu izmeklēja žīdu slimnīcā un atrada, ka viņa veselība teicama un garastāvoklis labs. Kross zaudējis 22 mārciņas svara un tagad sver 164 mārciņas, visu gūsta laiku iztiekot ar bezgaļas „dietu". Kross apraksta savu 3 mēn. gūstniecību kā „atrašanos ellē", visu laiku bez dienas gaismas. Viņš bieži zaudējis cerību izglābties. Pēc sava bezsaules gūsta Kross teica: „Iznākot pēkšņi dienas gaismā cilvēks tikai tad saprot, cik daudz nozīmē saules gaisma, kas nemaksā nekā un tomēr tik dārga ikdienas dzīvē." Visu gūsta laiku Krosu apsargāja 2 vīrieši ar mašīnšautenēm. Viņš pavadīja laiku noskatoties televīzijā 162 filmas franču valodā. Kross arī izteicies, ka viņa sagūstītāji nav bijuši sevišķi priecīgi par braukšanu uz Kubu.

Kross pēc atbrīvošanas sarunājas pa tālruni ar savu dzīvesbiedri Šveicē un izlidoja 7. dec. uz Angliju pēc 8 Kanadā pavadītajiem gadiem. Anglijas premjērs Hīts pateicās Kanadas ministru prezidentam Trudo par Krosa atbrīvošanu. Trudo 4. decembrī ielūdza Krosu pusdienās, lai noklausītos viņa stāstu.

Kvebekas tieslietu ministrs Žeroms Šokete apsolīja, ka nepielūdzami turpinās pārējo FLQ šūniņu locekļu meklēšanu, kas nolaupīja darba ministru Laportu un to nogalināja. Domā, ka aizbraucēju vidū nav Laporta slepkavas. Ja kāds tomēr būtu, Kanada prasīs Kubas valdībai izdot viņus tiesāšanai.

IZĪRĒJAMAS

2 ISTABAS II STĀVĀ

un viena istaba I stāvā

vieniniecēm.

Zvanīt pēc pl. 6 vakarā
RO 9-3839

Klusā mājā, ziemeļos,

pie labas satiksmes

IZDODAMA

mēbelēta istaba ar vārīšanu, garāža, atsevišķa ieeja.
Tel. 481-8883

● Ķīnas jaunais sūtnis Pad. savienībā Liusinčuangs 22. novembrī ieradās Maskavā, tā atjaunojot diplomātiskās attieksmes starp abām valstīm. Liu ir pirmais Pekingas sūtnis Pad. savienībā kopš 1966. gada. Abi lielie sarkanie kaimiņi 1950-to gadu beigās iesāka ideoloģisko naidu un atsauca savus sūtņus sarkanās Ķīnas „kultūras revolūcijas" laikā.

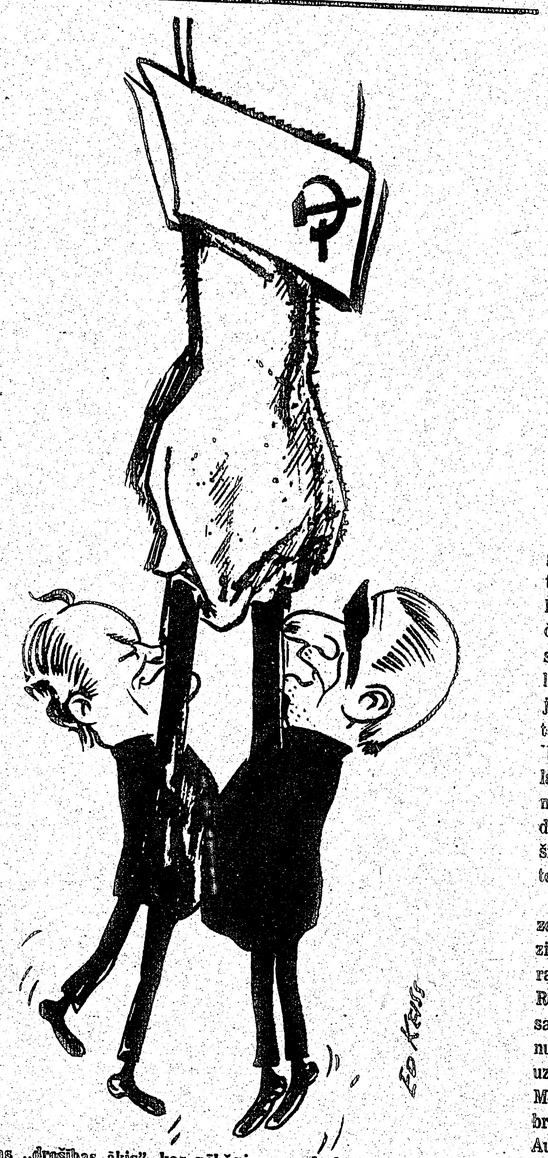

Eiropas „drošības ākis", kas pēkšņi var nedarboties.
Ed. Keiša karikatūra

Ievēlēta LNAK . . .

(Pārnesums no 1. lpp.)

(Hamiltonā) — 556, Armands Siksna — 550, Andrejs Gribusts — 545, Kazimirs Znotiņš — 521, Kārlis Priedītis — 501, Edmunds Ozols — 476, Mārtiņš Štauvers (Montrealā) — 438, Ēriks Bite (Londonā) — 431, Jānis Čipāns (Hamiltonā) — 265 un Osvalds Liepa — 248 balsis.

Vēlēšanu aploksnēs LNAK dalības maksās vai ziedojumos balsotāji naudā vai čekos bija iesūtījuši kopsummā 1236,65 dol.; šai summā gan ieskaitīti Toronto latviešu kreditsabiedrības (200 dol.) un dažu citu organizāciju balsu skaitīšanas laikā izdarītās iemaksas par saviem biedriem, kuŗi LNAK dalības maksu vēl nebija nokārtojuši.

Plašākus datus un 10. LNAK padomes vēlēšanu rezultātu izvērtējumu sniegsim mūsu laikraksta nākošajā numurā. Vč.

Gatavojas atsist Pad. sav. uzbrukumu

Kaut gan saspīlējums sarkanās Ķīnas un Pad. savienības attiek smēs it kā atslābis, apmainoties jauniem sūtņiem, Ķīnas valdība nopietni gatavojas nodrošināties pret sava ziemeļu kaimiņa uzbrukumu. Ir ticamas ziņas, ka Ķīnā uzstādītas vairākas atomraķešu baterijas ar vidēju darbības radiusu. Šīs raķetes paredzētas Pad. savienības uzbrukuma atvairīšanai no ziemeļiem un rietumiem. Pagaidām šādu bateriju nav daudz. Katrā uzstādītas 1 — 2 raķetes, 600 — 1000 jūdžu tāliem mērķiem. Lielākā daļa bateriju uzstādīta Sinzjanas rajonā, kur atrodas ķīniešu atomieroču izmēģināšanas poligoni. Tas liecina, ka par vājāko vietu Pekinga uzskata robežu ar padomju Vidusāziju, kaut gan nav izslēgts, ka arī baterijas, kas paredzētas uzbrukumu atvairīšanai no Ziemeļaustrumiem Usuri upes rajonā, kur pagājušā gada sākumā notika asiņainas sadurmes starp ķīniešu un padomju robežsargiem.

Pēc esošām ziņām Ķīna paredzējusi uzstādīt samērā nedaudz raķešu ar vidēju darbības radiusu, bet vislielāko vērību pievērst tādu raķešu uzstādīšanai, kas spētu aizsniegt 1500 līdz 2000 jūdžu tālus mērķus. Tādas raķetes izšautu uz apdzīvotiem punktiem Pad. savienības Eiropas daļā. Pekingā domā, ka tāds drauds būs pietiekošs, lai atturētu Maskavu no katra agresijas mēģinājuma.

Vašingtonā jau sen zināja, ka Ķīna izstrādā raķešu aizsardzības plānus. Jau 1967. gadā Sinzjanas poligonos izdarīti 10 — 12 izmēģinājumi ar šādām raķetēm. Pēdējā laikā noskaidrots, ka zināms daudzums šādu raķešu Ķīnai atrodas rezervē un tās varot uzstādīt izšaušanai.

Pieņēmumus, ka Ķīna cenšas izgatavot raķetes ar daudz lielāku darbības radiusu, apstiprina fakts, ka šāgada aprīlī tā izšāva 381 mārc. smagu mākslīgu zemes satelītu, kam bija vajadzīgs daudzposma raķete, kas spētu nolidot 1500 jūdžu. Nesen uzsieti poligoni raķešu izšaušanai uz Mandžūriju. No šiem poligoniem izšautas izmēģinājumu raķetes 2000 jūdžu tālu — uz rietumu Sinzjanu. Ir arī norādījumi, ka tuvākā laikā no šiem poligoniem izdarīs jaunus mēģinājumus ar šāda tipa raķetēm.

Kaut gan attieksmes starp Ķīnu un Pad. savienību it kā uzlabojušās, Ķīna tomēr neuzticas Pad. savienībai.

Ķīnas ministru prezidents Čuenlajs kādā vietā, runājot par Rietumvācijas un Pad. savienības līgumu, aizrādījis, ka tas izdevīgs tikai Maskavai. Tā gribējusi nodrošināt savu aizmuguri rietumos, lai varētu uzbrukt Ķīnai. Šīs Ķīnas bažas netieši tagad apstiprinājis arī Brežņevs. Būdams Budapeštā kā viesis Ungārijas komūnistu partijas kongresā, viņš kādā runā izteicies, ka Pad. savienībai ļoti svarīgi nodibināt un uzturēt labas attieksmes ar Rietumiem. Tas var padarīt sarkano Ķīnu vēl aizdomīgāku.

Labi informētās aprindās domā, ka Pekinga jau pašā sākumā pēc raķešu technikas apgūšanas nolēmusi sistēmatiski kļūt tikpat stipra ar atomieročiem kā ASV un Pad. savienība. Sarkanā Ķīna agrāk visu vērību pievērsa raķetēm, kas derētu robežu aizsardzībai ar darbības radiusu līdz 1000 jūdzēm. Ar tām pietiktu, lai sagrautu militārās bazes pierobežu rajonos, tāpat amerikāņu bazes Japānā. Nākošais ķīniešu solis atomieroču apbruņojuma sasniegšanā, pie kā tagad strādā ķīniešu speciālisti — izgatavot raķetes ar 2500 jūdžu darbības radiusu. Ar šādu raķeti varētu trāpīt Pad. savienības objektus rajonos pie Urāliem. Trešais etaps, domājams, būs, kad ķīnieši spēs izgatavot starpkontinentāla tipa raķetes ar 6000 jūdžu mērķu sniedzamību. Ar šīm raķetēm varētu trāpīt katru punktu Pad. savienībā un tāpat dažus rajonus ASV.

Speciālisti Vašingtonā domā, ka sarkanā Ķīna visvairāk baidās par Pad. savienības iespējamo uzbrukumu, tādēļ pašlaik galveno vērību pievērš mazāka tipa raķešu izgatavošanai.

Sk.

Vai „nāves aizkars" aizsargas Eiropu?

SPECIĀLRAKSTS „LATVIJAI AMERIKĀ" NO VAŠINGTONAS

Ja Berlīni varētu uzskatīt par Rietumu un Austrumu konfrontācijas termometru, tad pagājušā nedēļā temperātūra sāka bīstami kāpt, un nemaz nav izslēgta varbūtība, ka jaunas gruzdošas Berlīnes krīzes rezultātā Eiropa atmostas no ilūzijas par maldu tiltu celšanu uz Austrumiem.

Kā zināms, tad brīvu pieeju Berlīnei garantē amerikāņu - britu - krievu un franču vienošanās. Maskavā šī starptautiskā līguma garantijas Rietumberlīnei palaikam izmanto Rietumu apņēmības un spēku pārbaudei.

Kad Brants Maskavā pārsteidzīgi parakstīja Rietumvācijas un Pad. savienības „jauno labāko attieksmju" nolīgumu, Bonna bija pārliecināta, ka līgumam drīz vien sekos, ja ne Berlīnes mūŗa nojaukšana, tad vismaz piermie soļi nenormālo ierobežojumu izbeigšanai, no kuŗiem jācieš kādreizējai vācu galvaspilsētai. Pieeju Rietumberlīnei garantē divi neitrālizēti autoceļi un trīs gaisa koridori. Šie neitrālie tilti uz Rietumberlīni no Rietumvācijas iet cauri Austrumvācijas territorijai. Moŗa darbu uzticot Ulbrichtam, Maskavā laiku pa laikam tieši ar šiem tiltiem sagādā nopietnas problēmas Rietumu un Austrumu konfrontācijas ietvaros.

Berlīnes totālā blokāde, kas gandrīz jau aizmirsusies, sabruka Rietumu apņēmības priekšā. Pasaulei gaŗām varbūt pagājis cits nozīmīgs Maskavas jauns Berlīnes blokādes eksperiments vēl pagājušā mēnesī. Pilnīgi negaidot padomju iznīcinātāji parādījās vienā no neitrāliem gaisa koridoriem un ar savu klātieni bīstami apdraudēja Rietumu lidmašīnas ceļā uz Rietumberlīni. Kad amerikāņi savu lidmašīnu pavadīšanai bija nodomājuši nozīmēt savus iznīcinātājus, Maskava projektēto gaisa blokādi pēkšņi pārtrauca. Pad. savienības sūtnis Vašingtonā ASV ārlietu ministram Rodžeram paskaidroja, ka esot noticis „nožēlojams pārpratums", jo blokādi bez Maskavas ziņas uz savu galvu esot sācis kāds Austrumvācijā stacionēto gaisa spēku virsnieks. Maskava Vašingtonai apsolīja, ka grēcīgais padomju aviācijas generālis esot jau sodīts un amerikāņu lidojumi uz Berlīni vairs netikšot traucēti.

Kaut kā lielajā pasaules presē gandrīz pilnīgi noklusēta ir patiesība, ka pagājušā mēnesī Maskava katēgoriski noraidījusi franču, amerikāņu un britu kopīgu iesniegumu Rietumberlīnes sakaru līniju uzlabošanai ar Rietumvāciju. Ar to Maskava taču nepārprotami pierādīja, ka neskatoties uz Bonnas un Maskavas „jaunajām, labajām" attieksmēm, Kremlis nebūt nedomā nākt klajā ar kādām piekāpības koncesijām. Tieši tas, varbūt, īrī izšķirīgi ietekmējis Vašingtonas nostāju.

Pašreizējā „mazā Berlīnes krize" sākās ar Bonnas valdības opozicijas partijas — kristīgo demokratu — simbolisku konferenci Rietumberlīnē. Ulbrichta robežsargi sāka pastiprinātu automašīnu kontroli uz ceļiem, kas ved uz Berlīni. Rietumi protestēja, bet Maskava taisnojās, ka tā pie Ulbrichta rīcības nav vainojama, jo Austrumvācija esot suverēna valsts un Pad. savienība iejaukšanos kādas suverēnas valsts lietās uzskata par neattaisnojamu soli. Runāt par Austrumvācijas suverēnitāti ir nekaunīga liekulība, jo komūnistu režīms Austrumvācijā var pastāvēt tikai pateicoties Kremļa divīziju klātienei. Vienalga, vai Pad. savienība Austrumvācijā patur 26 divīzijas, vai „Eiropas drošības dēļ" šo divīziju skaitu pavairo, jeb arī saspīlējuma mazināšanai atsauc pāris divīzijas, Ulbrichts līdz šim ir bijis tikai no Kremļa žēlastības pilnīgi atkarīgs Maskavas ķipars. 76 gadus vecais Austrumvācijas diktātors dažkārt tomēr bijis diezgan spītīgs, iedrošinoties pēdējā laikā runāt pretī pat Brežņevam, pārmetot vārda neturēšanu.

Vašingtonā jau labu laiku klīst valodas, ka Bonnas - Maskavas nolīgums Ulbrichtam esot sagādājis nepatīkamu pārsteigumu. Runā, ka Maskava esot ignorējusi vairākus Pankovas iebildumus un Berlīnes jautājumā Ulbrichts nemaz neesot konsultēts. Apgalvo, ka Maskava savā laikā esot solījusies Ulbrichtam gādāt, lai visa Berlīne kādu kompromisu nolīguma rezultātā agri vai vēlu nonāktu pilnīgā Austrumvācijas kontrolē.

Chruščovs savās atmiņās par Ribentropa - Molotova nolīgumu stāsta, ka pēc šī „vēsturiskā" dokumenta parakstīšanas Staļins Kremlī saaicinātiem politbiroja locekļiem teicis:

„Tā ir tikai spēlīte, kuŗā noskaidrosies, kuŗš kuŗu piemuļķos. Hitlers tagad domā, ka viņš ir mani piemānījis, bet patiesībā tas būšu es, kas viņu apvedīs ap stūri."

Arī Branta - Kosīgina nolīgums patiesībā ir tikai diplomātiska spēlīte, bet nav izslēgta iespēja, ka vecais komūnists Ulbrichts ir sācis šaubīties par to, vai Kremlim šoreiz izdosies apvest ap stūri Bonnu un līdz ar to rietumvāciešu sabiedrotos — šinī gadījumā Vašingtonu.

Tieši pagājušā nedēļā prezidents Niksons izkliedēja pēdējos šaubu mākoņus par eventuālu ASV radikālu politiskās stratēģijas maiņu iepretim Eiropai. Amerikāņi savus bruņotos spēkus, vismaz Niksona valdīšanas laikā, nesamazinās. Briselē notikušā NATO ārlietu ministru apspriedē Savienoto Valstu aizsardzības ministrs Lērds deklarēja, ka ASV miera nodrošināšanai arī turpmāk paliks Eiropas sargpostenī, citiem vārdiem, prezidents Niksons ir izšķīries nesamazināt amerikāņu bruņoto spēku kontingentu šajā svarīgajā Austrumu un Rietumu konfrontācijas laukā. Lērds Briselē gan no jauna atgādināja, ka ir pienācis laiks pašiem eiropiešiem savas drošības dēļ uzņemties lielāku atbildību, un kā par brīnumu šoreiz vecais kontinents apliecināja arī tīri konkrētā veidā apņēmību to darīt. Briselē NATO pārstāvji vienojās ⅓ no līdzšinējās amerikāņu Eiropas aizsardzības financiālās nastas uzņemties uz saviem pleciem. Tas nozīmē, ka amerikāņi gan paliks Eiropā, bet līdzšinējo 3 bilj. dol. vietā sardzes uzturēšana amerikāņiem gadā izmaksās 2 bilj. dolaru, jo Eiropa izrādās nebūt nav tik nabaga un pēkšņi atrada 1 bilj. dol. kopīgās aizsardzības frontes vajadzībām. Pēc tam, kad prezidents Niksons ar vienu cirtienu bija nositis divas mušas — ietaupījis ievērojamu summu militārā budžeta līdzekļos Eiropas aizsardzībai un tajā pašā laikā paturējis tikpat stipras šīs ASV vitāli nozīmīgās priekštilta pozicijas, droši vien, arī kongress atzīs šo prezidenta soli par pareizu.

Briseles sanāksmē Eiropas sardzes samazināšanas vietā militārie lietpratēji atkārtoti uzsvēra, ka, ievērojot Pad. savienības nepārtraukto bruņošanos, ir jāķeras pie drastiskiem līdzekļiem, lai Eiropas drošību vēl tālāk pastiprinātu. Runā, ka ASV un Lielbritanija, lai aizkavētu varbūtēju Pad. savienības pārsteiguma uzbrukumu Eiropai, vēlas gar austrumu - rietumu robežjoslu radīt neķērsojamu atommīnu joslu. Kas gan ir šie atomieroči? Militārā nomenklātūra tos dēvē par „demolācijas atommuniciju". Atšķirībā no parastajām tūkstošķārt vājākām kontaktmīnām, atommīnas elektroniski tiek aktivizētas no kontroles centra, kas var atraties simtām vai pat tūkstošām jūdžu tālu. Ja patiesi Rietumu sabiedrotie ierīkos atommīnu joslu, kas šķir Rietumeiropu no Austrumeiropas, tad īstenota būs jaunā militārā stratēģija. Būs radīts defensīvs aizsargvalnis eventuālas Pad. savienības agresijas apturēšanai pārsteiguma uzbrukuma gadījumā. Jaunā Eiropas aizsardzības stratēģija Briseles apspriedē vēl netika izlemta, jo tieši tā valsts, kam Austrumu draudi patiesībā ir vislielākie, pieprasīja laiku problēmas vispusīgai izvērtēšanai. No militārā viedokļa Rietumvācijai atommīnu valnis būtu reālākā drošības garantija, bet no politiskā viedokļa raugoties, Bonna baidās, ka ar atomvaļņa radīšanu izjuktu kanclera Vilija Branta ievadītā labāku attieksmju izveidošanās ar Austrumeiropu, proti, Pad. savienību.

Projektētais atomvalnis Vilijam Brantam var sagādāt arī iekšpolitisks problēmas, jo atomvaļņa aktīvizēšanas rezultātā, lai apturētu Pad. savienības uzbrukumu, vāciešiem būtu jārēķinās ar nāves joslā radītiem atomnokrišņiem. Tas nozīmē, ka reizē ar atomvalni vāciešiem būtu jāizdod miljoniem dolaru atompatvertņu celšanai, vai arī jābūt gataviem vēl nepiedzīvota apmēra civiliedzīvotāju zibensevakuācijai no austrumpierobežas sargājošā nāves aizkara joslas. Tajā pašā laikā daži Branta militārie padomdevēji mēģina kancleru pārliecināt, ka līdz eventuālam uzbrukumam uzbrucējs būs atradis stratēģiju, kā pārvarēt šo šķietami neķērsojamo nāves joslu.

Šodien neviens nevar pateikt, vai patiesi mums nāksies vienā gadsimteņa laikā vēl piedzīvot trešo lielo pasaules karu.

„Lai saglabātu mieru, ir jāgatavojas karam", tā reiz prātoja romiešu militārie stratēģi, un arī šodien, atceroties šo vienkāršo prātulu, līdz ar Vašingtonu, arī Eiropa sāk skatīties reālitātēm acīs bez kādām ilūzijām.

Aleksandrs Kegumnieks

SPORTS

ZIEMEĻAMERIKAS BALTIEŠU MEISTARSACĪKSTES PELDĒŠANĀ

Vispārējā klasē — sievietēm 200 jardu brīvā stilā, 4x50 j. brīvā stila un jaukto stilu stafetes. Vīriešiem — 500 j. brīvā stilā, 4x100 j. brīvā stila un jaukto stilu stafetes.

Latviešu sporta apvieniba Kanadā aicina šajās meistarsacīkstēs piedalīties visus mūsu peldētājus.

DV ŠACHISTI ZAUDĒ SKARBORO ŠACHISTIEM

DV Toronto nodaļas šacha klubs 6. decembrī Skarboro šacha kluba telpās spēlēja pret Skarboro šachistiem, zaudējot ar 2,5:3,5. DV šachisti guva šādus rezultātus: A. Zuntaks (0,5 p.), V. Muižnieks (0), J. Reninbergs (0,5). J. Ondriks K. Gustavs (0) un A. Pone (1).